

Ana dilimiz Azərbaycan xalqının ən böyük milli sərvətidir

Ümummilli lider Heydər Əliyev dil haqqında

- Ana dilimiz müstəqil Azərbaycanın, Azərbaycan xalqının ən böyük milli sərvətidir.
- Biz indi müstəqil dövlət kimi, azad xalq kimi öz dilimizlə, Azərbaycan dili ilə fəxr edirik.
- Azərbaycan dili bizi keçmişdə də, indi də, gələcəkdə də birləşdirəcəkdir.

Gələcək üçün Peşə Təhsili

Fevralın 16-da Avropa İttifaqı (Aİ), Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı (BMTİP), Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən “Gələcək üçün Peşə Təhsili və Təlimi: Azərbaycanda Qabaqcıl Peşə Təhsili və Təlimi Mərkəzlərinin yaradılmasına dəstək” layihəsinin təqdimatı olub.

Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən, BMT İnkişaf Proqramının həyata keçirdiyi dəyəri 5.6 milyon avro olan layihə 2020-2024-cü illəri əhatə edir. Layihənin məqsədi – ömür bazarının mövcud ehtiyaclarına uyğun peşə təhsili müəssisələrini müasirləşdirmək və Azərbaycan gəncliyini gələcəyin peşələrinə hazırlamaqdır. Bütün bunlar barədə layihənin təqdimat tədbirində bildirilib.

Onlayn keçirilən təqdimat mərasimində çıxış edən Təhsil naziri Emin Əmrullayev son illərdə Azərbaycanda dövlət tərəfindən peşə təhsili sahəsində həyata keçirilən islahatlar, yeniliklər, layihələr barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd olunub ki, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”, “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” peşə təhsili sahəsində fəaliyyətin, həyata keçirilən layihələrin əsasını təşkil edir.

⇒ Ardı səh.2

“Şuşaya girəndə...”

O da Vətən müharibəsinin qəhrəmanlarından biridir. Füzuli, Cəbrayıl, Xocavənd, Şuşa istiqamətində döyüşlərdə iştirak edərək fərqlənib. “Füzulinin azad olunmasına görə”, “Cəbrayılın azad olunmasına görə”, “Hərbi xidmətdə fərqləndiyinə görə” və 3-cü dərəcəli “Vətən müharibəsi iştirakçısı” medalları ilə təltif edilib.

Vətən müharibəsi qəhrəmanı Fikrət Şamxalov müharibənin ilk günlərindən düşməne qarşı ön cəbhədə yerini alıb. Qürurverici bir tarixin yazılmasında iştirak edib.

Vətəndən çağırış alanda Fikrət Şamxalov çətin və şərəfli bir yola getdiyini bildirdi: “Ailəmdən ayrılanda bunu onlara da dedim. Hər şeyə hazırlıqımdır. Onlar da hazır olmalıydılar. Çünki müharibədə ölüm gözlə-qaş arasındadır. Vətən üçün bu müharibə də qaçılmaz idi”.

Şabran şəhər Tofiq Abbasov adına 1 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Fikrət müəllim ailəsi ilə vidalaşıb getdiyi bu yoldan qəhrəman kimi qayıtdı. Düzdü, asan olmadı. Dəfələrlə pusqaya düşdü, çıxdı. Çətin vəziyyətlərdə qaldı, xilas olmağın bir yolunu tapdı. İstənilən vəziyyətdə gələcəkdən ümidini kəsmədi, yaşamaqdan əlini üzmədi. Hər çıxılmaz yolun sonundakı işığı gördü.

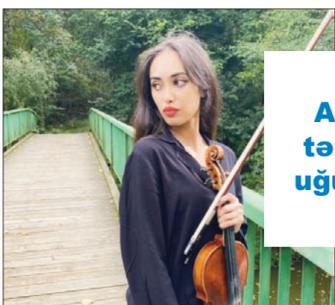
⇒ Ardı səh.8

“Rəqəmsal bacarıqlar”

Son illərdə təhsil sahəsində aparılan islahatlar, yeniliklər rəqəbatlı, müasir sənaye və bacarıqlara malik təhsilçilərin, dövrün mövcud çağırışlarına adekvat cavab verən mütəxəssislərin hazırlanmasında əhəmiyyətli faktora çevrilib. Bu baxımdan, bəhs olunan hədəflərə çatmaq üçün “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” çərçivəsində son illər ölkəmizin ümumi təhsil sistemində uğurla tətbiq olunan “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin mühüm əhəmiyyəti danılmazdır. “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin təhsil prosesində müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi baxımından əhəmiyyəti getdikcə artır. Bu layihə şagirdlərin gələcəyi üçün yararlı olan alqoritmik düşüncə və məntiqin inkişafına, yeni texnologiya və rəqəmsal bacarıqları təcridlə öyrənməyə, proqramlaşdırmanın sirlərinə bələd olmağa imkan yaradır.

“Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin rəhbəri Nilufər Rəhimova son illərdə layihə çərçivəsində görülən işlər və növbəti hədəflər barədə “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə müsahibəsində ətraflı aydınlıq gətirib.

⇒ Ardı səh.11

Azərbaycanlı tələbə növbəti uğura imza atdı

⇒ səh.6

Bölgələrdə məktəb infrastrukturunu müasirləşdirilir

⇒ səh.7

Əcnəbi tələbələr hansı universiteti seçir?

⇒ səh.16

Yeni peşələr meydana çıxacaq və biz hazır olmalıyıq ki, bu peşələrə yiyələnək

İndi sirr deyil, elə peşələr var ki, 5 ildən sonra bu peşələr sıradan çıxacaq, yəni olmayacaq. Yeni peşələr meydana çıxacaq və biz hazır olmalıyıq ki, bu peşələrə yiyələnək. Hazır olmalıyıq, kadr potensialımız imkan versin ki, dünyada gedən sənayeləşmə, xüsusilə Dördüncü Sənaye İnqilabı ilə bağlı proseslər daim Azərbaycanın inkişafını təmin etsin. Təsadüfi deyil ki, Davos Ümumdünya Forumu məhz Azərbaycanı Dördüncü Sənaye İnqilabının mərkəzlərindən biri seçdi. Məhz onların təşəbbüsü ilə bu baş verdi və müvafiq sənəd də imzalandı.

Prezident İlham Əliyevin yanvarın 26-da Rəşad Nəbiyevi nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri təyin olunması ilə əlaqədar videoformatda qəbulundakı çıxışından

Aşıq Ələsgərin 200 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2021-ci ildə Azərbaycan aşıq sənətinin görkəmli nümayəndəsi, qüdrətli söz ustası Aşıq Ələsgərin anadan olmasının 200 illiyi tamam olur.

Aşıq Ələsgər çoxəsrlik keçmişə malik aşıq sənəti ənənələrinə ən yüksək bədii-estetik meyarlarla yeni məzmun qazandırmış, xalq ruhuy-la həmahəng əsərləri ilə Azərbaycanın mədəni sərəvətlər xəzinəsinə misilsiz töhfələr bəxş etmişdir. Sənətkarın doğma təbiətə məhəbbət və vətənpərvərlik hissələrini vəhdətdə aşlayan, ana dilimizin saflığını, mənə potensialını və hüdudsuz ifadə imkanlarını özündə cəmləşdirən dərin koloritli yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatının parlaq səhifələrindəndir. Aşıq Ələsgər çox sayda yetirmələrindən ibarət bir məktəb formalaşdırmış və gələcəyin məşhur el şairlərinə qüvvətli təsir göstərmişdir. Azərbaycan aşıq sənətinin ümumbəşəri dəyərlər sırasında qorunan dünya qeyri-maddi mədəni irs nümunələri siyahısına salınması həm də Aşıq Ələsgər sənətinə ehtiramın təzahürüdür.

Aşıq Ələsgərin zəngin poetik irsinin geniş tədqiqi, nəşri və təbliğinin mühüm mərhələsi mədəni-mənəvi dəyərlərimizin bütün daşıyıcılarına həmişə qədərbilənliklə yanaşan ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Sənətkarın yubileyi məhz Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə dövlət səviyyəsində qeyd edilmişdir. Böyük söz ustasının respublikamızda və onun hüdudlarından kənar 150 illik yubiley mərasimləri keçirilərkən əlamətdar hadisə baş vermiş, azərbaycanlıların özəli yurdlarından olan qədim Göyçə mahalında, doğulduğu kənddə Aşıq Ələsgərin qəbirüstü abidəsi ucaldılmışdır. Həmin əzəmətli büst soydaşlarımız öz dədə-baba torpaqlarından didərgin salındıqdan sonra erməni vandalları tərəfindən dağıdılsa da, milli-mədəni varlığımızın tərkib hissəsinə çevrilmiş Aşıq Ələsgər irsi silinməz tarixi yaddaş rəmzi kimi yaşamaqdadır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan aşıq poeziyasını zirvələrə yüksəltmiş el sənətkarı Aşıq Ələsgərin anadan olmasının 200-cü ildönümünün təntənəli qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin təklifləri nəzərə alınmaqla, ustad sənətkar Aşıq Ələsgərin 200 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 fevral 2021-ci il

Gələcək üçün Peşə Təhsili

← Əvvəli səh.1

Ümumilikdə, peşə təhsilinin iqtisadiyyatın gələcəyi ilə bağlanması və əmək bazarı, təhsil və iqtisadiyyat arasında olan əlaqənin düzgün qurulması baxımından böyük önəmi vardır: "Belə ki, məhz bacarıqlar və sərişələr növbəti illərdə iqtisadiyyatımızın dayanıqlı və rəqəbətəyönü inkişafını müəyyən edən əsas məsələlərdən olmalıdır. Bu sahədə tərəfimizdən bir çox işlər həyata keçirilib".

Təhsil naziri diqqətə çatdırıb ki, peşə təhsilinin daha da əlçatan olması, peşə təhsilinə çıxışın daha da yaxşılaşdırılması üçün hələ görüləsi çox işlər var.

Nazir Azərbaycanda icbari təhsilini bitirdikdən sonra təhsillərini hələ də davam etdirməyən, yaxud XI sinifdən sonra müəyyən ixtisaslara yiyələnməyən xeyli sayda gənclərin olduğunu vurğulayıb.

"Bu mənada, peşə təhsilinin əlçatanlığının və əhatə dairəsinin artırılması böyük fürsətdir. Son illərdə bu istiqamətdə kifayət qədər böyük işlər görülüb. Hazırda peşə təhsilinə qəbul elektron formata aparılır. Son illər ərzində peşə təhsilinə gələnlərin sayı həm kəmiyyət, həm keyfiyyət baxımından artmaqdadır. Ötən illə müqayisədə bu il peşə təhsili müəssisələrinə 27 faiz daha artıq tələbə qəbul etmişik. Düşünürəm ki, əlçatanlığın təmin olunması, müxtəlif sosial qruplardan olan, kənd və şəhər yerlərində yaşayan gənclərin peşə təhsilinə qatılması onların gələcək iqtisadi vəziyyətinin, gəlirlərinin, rifah səviyyəsinin yaxşılaşmasına müsbət təsir edən amildir".

E.Əmrullayev qeyd edib ki, peşə təhsili infrastrukturunun hər yerdə mövcud olmasını nəzərə alaraq Azərbaycanın 35 ümumtəhsil müəssisəsinin nəzdində peşə sinifləri, peşə təmayüllü siniflərin yaradılması məsələsi üzərində iki ilə yaxındır iş aparılır: "Hər bir məktəbdə artıq 2 sinif formalaşmış, hər sinifdə orta hesabla 20-24 şagird təhsil alır. Bu layihənin öl-

"Peşə təhsilinin əlçatanlığının və əhatə dairəsinin artırılması böyük fürsətdir"

kənin daha geniş coğrafiyasında əhatəliliyinin artırılmasını istəyirik. Yaxın gələcəkdə 50 belə məktəbin olması, yaxın illərdə isə onların sayının daha da artırılması barədə planlarımız var".

Nazir əlavə edib ki, peşə təhsili sahəsində keyfiyyətin artırılması da qarşıda duran əsas məqsəddir. Bu istiqamətdə mühüm işlərdən biri işgözlülərlə düzgün iş qurulması və işgözlülərin peşə təhsili sahəsinə cəlb edilməsidir.

Qeyd edilib ki, peşə təhsilinin keyfiyyətinə müsbət təsir edən amillərdən biri Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində peşə təhsili müəssisələrinin əsaslı təmiri, infrastrukturunun yaxşılaşdırılmasıdır.

Bu istiqamətdə bölgələrdə müəyyən işlərin görüldüyünü diqqətə çatdıran Emin Əmrullayev Bakı şəhərində tam standartlara cavab verən Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin, cari tədris ilində Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının nəzdində yeni Peşə Təhsil Mərkəzinin yaradılmasını xüsusi vurğulayıb. Bundan əlavə, Bərdə və Cəlilabad rayonlarında da peşə təhsil mərkəzlərinin tikintisinə, bir sıra şəhər və rayonlarda anoloji mərkəzlərin layihələndirilməsi işlərinə başlanıldığını bildirib.

Bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla uğurlu əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən layihələr barədə məlumat verən Emin Əmrullayev Azərbaycan təhsilində uğurlu layihələrinə görə tərəfdaş qurumlara təşəkkürünü bildirib.

Daha sonra çıxış edən Avropa İttifaqının (Aİ) Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Kestutis Yankauskas bildirib ki, layihə yerli gənclərə dəstək olmaq məqsədi daşıyır. Azərbaycanın bir sıra şəhərlərində artıq "Gələcək üçün Peşə Təhsili və Təlimi" layihəsinin icrasına başlanıldığını deyən K.Yankauskas Azərbaycan gənclərini peşə təhsillərini yaxşılaşdırmaq üçün bu layihəyə qoşulmağa çağıraraq, sözügedən layihənin ölkənin daha yaxşı gələcəyi və bütövlükdə həyatı üçün önəmli olduğunu vurğulayıb.

BMT-nin Azərbaycandakı İnkişaf Proqramının daimi nümayəndəsi Alesandro Frakassetti qeyd edib ki, 4 illik layihə Azərbaycanın peşə təhsil sisteminin modernləşməsinə xidmət edəcək. O, layihənin təhsil sisteminin yaxşılaşdırılmasına öz töhfələrini verəcəyini bildirib. A.Frakassetti qeyd edib ki, layihə çərçivəsində Azərbaycan gəncləri gələcək üçün lazımı ixtisas əldə edə biləcəklər, bu da öz növbəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafındakı məqsədləri dəstəkləyəcək. Onun sözlərinə görə, Aİ və Təhsil Nazirliyi arasında birgə əməkdaşlıq çərçivəsində son bir neçə il ərzində uğurlar əldə olunub.

BMT-nin İnkişaf Proqramının layihə rəhbəri Eltəkin Ömərrov layihənin əsas istiqamətlərinə, idarəetmə strukturuna dair geniş təqdimatla çıxış edib.

Oruc MUSTAFAYEV

Təhsil naziri UNICEF və BQXK nümayəndələri ilə birgə müharibə nəticəsində zərər görmüş məktəblərdə olub

Fevralın 12-də Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin hərbi təcavüzü nəticəsində Gəncə və Tərtərdə ciddi ziyan dəymiş məktəblərlə tanışlıq olub.

Sözügedən bölgələrə səfər edən heyətin tərkibində Təhsil naziri Emin Əmrullayevlə yanaşı UNICEF və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin Azərbaycan nümayəndəliklərinin rəhbərləri də olub. Xarici tərəfdaşlar Gəncə və Tərtərdə dağıdılmış binaların, Gəncə şəhəri 29 nömrəli tam orta məktəbin, Tərtər rayonu Düyərli kənd tam orta məktəbinin məruz qaldığı düşmən aqressiyasının faciəvi nəticələrinin əyani şahidi olublar.

Daha sonra bu ərazilərdə təhsil alan şagirdlərlə görüş keçirilib.

Qeyd edək ki, xarici tərəfdaşlar müharibə cinayətinin fəsadlarını aradan qaldırılması üçün Təhsil Nazirliyi ilə müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən, müəllim və şagirdlərimizə sosiopsixoloji dəstəyin göstərilməsində əməkdaşlıq edirlər.

“Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə” qrant müsabiqəsi 2017-ci ildən həyata keçirilir. Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd təhsil müəssisələrində və təhsil-verənlərdə sağlam rəqabəti, innovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaqdan ibarətdir.

Sağlam rəqabət, innovativ fəaliyyət

Bu günlərdə Təhsil Nazirliyi “Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə V qrant müsabiqəsi”ni elan edib. Müsabiqə iki kateqoriya – “Fərdi” və “Ümumi təhsil müəssisələri” kateqoriyaları üzrə keçirilir. Müsabiqə fondunun ümumi büdcəsi 1000000 (bir milyon) manat təşkil edir. Müsabiqəyə təqdim olunacaq layihə sənədlərinin qəbulu 1 mart - 1 aprel 2021-ci il tarixlərində www.grants.edu.az saytı üzərindən həyata keçiriləcəkdir.

Ümumi təhsil müəssisələri və pedaqoji işçilər 1 layihə təqdim edə bilər

Müsabiqədə “Ümumi təhsil müəssisələri” kateqoriyası üzrə dövlət tam orta ümumi təhsil müəssisələrini iştirak edə bilər. Bundan başqa ibtidai və orta ümumi təhsil müəssisələri yalnız tam orta ümumi təhsil müəssi-

sələri ilə birgə layihə ilə iştirak etmək hüququna malikdir. “Fərdi” kateqoriyası üzrə müsabiqədə təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq bütün ümumi təhsil müəssisələrində çalışan pedaqoji işçilər iştirak edə bilər. Ümumi təhsil müəssisələri və pedaqoji işçilər müsabiqəyə yalnız 1 layihə təqdim edə bilər. Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə əvvəlki qrant müsabiqələri çərçivəsində maliyyələşdirilmiş və 01.04.2021-ci il tarixinədək icrası başa çatmamış, yaxud yekun hesabatı təqdim edilməmiş layihələrin resipiyentlərinin müsabiqədə iştirakına yol verilmir.

Müsabiqəyə maraq artır

Müsabiqənin şəffaf və obyektiv keçirilməsi, müxtəlif layihələrin səmərəliliyi müsabiqəyə marağı ilbəl daha da artırır. Belə ki, I qrant müsabiqəsinə təqdim edilən layihələrin sayı 282 idisə, IV qrant müsabiqəsində bu say 852-ə çatıb. I qrant müsabiqə ilə müqayisədə digər 3 qrant müsabiqəsində iştirak üzrə orta artım təxminən 3 dəfə çox olub.

“Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə” IV qrant müsabiqəsi çərçivəsində 648-i “Fərdi layihələr”, 204-ü “Ümumi təhsil müəssisələri” kateqoriyaları üzrə olmaqla ümumilikdə 852

layihə təqdim edilmişdir. “Fərdi layihələr” üzrə 136, “Ümumi təhsil müəssisələri” kateqoriyası üzrə 47 layihə qalib olmuşdur. Layihələrin bir qisminin icrası 2020-ci ildə tamamlanmışdır. Hazırda qalib layihələrdən “Fərdi layihələr” üzrə 84, “Ümumi təhsil müəssisələri” kateqoriyası üzrə 32 layihənin icrası uğurla davam etdirilir.

“Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə” IV qrant müsabiqəsi çərçivəsində layihələrin təmsil etdiyi şəhər və rayonların ilk onluğuna Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Abşeron, Astara, Balakən, Biləsuvar, Cəlilabad, Quba və İsmayılı daxildir.

Layihələrin icrasına nəzarət məqsədi ilə monitorinqlər

Qaydalara görə, Təşkilat Komitəsi monitorinqlərin aparılması üçün hüquqi və fiziki şəxslərin cəlb edilməsinə səlahiyyətə malikdir. Bu gün layihələrin icrası və nəticələri ilə bağlı monitorinqin aparılması Təhsil İnstitutu tərəfindən təmin edilir. Monitorinqin səmərəli aparılması üçün resipiyent tərəfindən şərait yaradılır, layihənin icra vaxtı və keçiriləcəyi məkan haqqında əvvəlcədən məlumat verilir. Layihənin icra müddətində resipiyenti məlumatlandırmaqdan həyata keçirilən fəaliyyətlərin monitorinqi aparıla bilər. Resipiyent layihənin icrası və hesabatı müddətində aparılan monitorinq zamanı müvafiq sənəd qovluğunu Təşkilat Komitəsinə təqdim etməlidir.

Niyazi RƏHİMOV

məktəbə gətirməliyik

← Əvvəli səh.4

Texnologiya əsas məqsəd deyil, bir alətdir...

- *Ən çətini və qeyri-müəyyən olan budur ki, ortada Vətən anlayışı deyildir. Fiziki, coğrafi təmas əhəmiyyətini itirir...*

- Razılaşım ki, bu risk çox böyükdür. Xüsusilə də bizim kimi xalqlar üçün daha böyük risk kimi durur. Çünki, məsələn, deyək ki, ingilis dilinin sıradan çıxması və yaxud bir milyard insanın danışdığı Çin dilinin sıradan çıxmasını təsəvvür etmək daha çətindir, nəinki nisbətən daha kiçik qrupların. Ona görə də istər Vətən, istərsə də dil, istərsə də milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlər, bizim təhsil sistemimizin qorunması olduğu və hər bir azərbaycanlı müəllimin, təhsil işçisinin keşiyində durmalı olduğu bir məsələ olmalıdır. Niyə görə bu vacibdir? Düşünürəm ki, söhbətimizin əvvəlində də dedik ki, texnologiya əsas məqsəd deyil, bir alətdir və həmin alətin bazar iqtisadiyyatından irəli gələn tələb-təkliflə bir bağlılığı var. Vətənpərvərlik mövzusunun da, dilə olan sevginin, anaya olan sevginin, fərqi yoxdur, müqəddəs sayılan anlayışların da gündəmdə qalması və sıxışdırılıb çıxarılmaması vacibdir. Necə buna nail olmaq olar? Təbii ki, həm ailədə, həm məktəbdə buna ayrılan saatlar, diqqət, vaxt olduqca vacib məsələdir. Eyni zamanda məzmun da vacib məsələdir, çünki hansısa sosial mediada məzmunu nə qoyuruq, bu, çox vacibdir. Məni ən çox narahat edən məsələlərdən biri məzmunumuzun çox kasadlaşmasıdır. Təəssüf ki, bu, belədir, niyə? Kasad məzmun yaratmaq asandır. Kimsə “TikTok”da 30 saniyəlik video qoyur, buna yüz min adam baxır və ya bəyənir. Məncə, bu, bizim realıqdır. Bu, həmişə olub. Fərq onda olub ki, əvvəl bu, kasad olub, hamının kameralara çıxışı olmayıb, hamının bunu paylaşmağa imkanı olmayıb. Bu gün bu məsələ olacaq. Amma buna rəqib ola biləcək və yaxud bunu sıxışdırıb çıxarda bilməyəcək həmin o məzmunu yaratmaq müəllimlərimizin, jurnalistlərimizin, vətəndaşlarımızın işidir. Biz başa düşməliyik ki, bu uzunmüddətdə daha çox faydalıdır, nəinki zərərli, yəni ki, yaxşıdır.

Dərslik prosesin çox cüzi bir hissəsidir

- *Mən 71-ci ildə birinci sinif getmişəm. Məktəbimizin içində dəhliz boyu asılmış şəkillər var idi. Yuxarıda da bir yerdə çox səliqəli şəkildə bir lövhədə yazılmışdı ki, kitablarınızı qoruyun, o sizin balaca bacı-qardaşlarınıza qalacaq. Müasir dövrdə artıq kitabları gələcək nəsələ, balaca qardaşlarımıza tövsiyə etmək vaxtı deyil, sürətli dəyişən, hətta bəlkə günlük, bəlkə saatlıq dərsliklər vaxtıdır?*

- Vacib məsələ dərslikdə deyil. Dərslik prosesin çox cüzi bir hissəsidir. Məsələ, daha çox valideynlərimizin də uşaqlarımıza verdiyi sual o olmamalıdır ki, onu oxuyub, yoxsa yox? Bu bizdə necə tərçümə olunur? Diplomu var, yoxsa yox? Məsələ heç də diplomda da deyil, dərsliklərdə də deyil. Məsələ nəyi bacarmaqdır, onun sənətlərindədir. Yəni, bunu dedikdə, biz nəyi nəzərdə tuturuq? Onun dəyərləri nədir? Yəni, bu uşaq düstürdürmü, düzgündürmü, məsuliyyətliyədir, zamanını idarə edə bilirmi. Və bacarıqlardır. Yəni, sizin övladınız oxuduqlarını başa düşürmü, ümumiyyətlə, oxuyurmu? Boş vaxtında mütaliə edirmi, məntiqi tənqidi varmı?

Məntiqi tənqidi nə deməkdir? Məntiqi və struktur təhlil apara bilirmi, üzləşdiyi problemin müstəqil şəkildə heç olmasa bir hissəsini həll edə bilirmi, yoxsa onun yerinə kimsə həll edir. Yəni, əsas məsələlər budur. Yəni, həm bacarıqlar, həm dəyərlər, təbii ki, biliklər. Biz deyirik ki, biliklərdən bacarıqlara keçən, hərdən insanlar səhv başa düşürlər ki, artıq bilməyə ehtiyac yoxdur. Yox, belə deyil.

- *Yəni, bilik bacarığın birinci mərhələsidir...*

- Bəli. İnsan nəyisə bilməlidir, biliklərə əsaslanıb nəyisə bacarmalıdır. Söhbət bundan gedir. Dərsliklər bu deyimiz formulada həddindən artıq çox kiçik bir təsirə malikdir. Sadəcə olaraq dərsliklərlə bağlı danışmaq asandır. Çünki dərslikdə hərf səhvi tapıb onun şəklini çəkib sosial mediada qoymaq asandır.

Təhsil Nazirliyi üçün dərsliyin müddəti, məzmunu barədə ictimai müzakirə daha çağırışlıdır

- *Bəs, dərsliyin müddəti necə olmalıdır, dəyişməlidir? Çünki informasiya dəyişir, çox ciddi şəkildə, sürətlə dəyişir. Günün birinci hissəsində dəbdə olan informasiya günün sonunda sıradan çıxır. O vaxt qalın cildli kitablarda yazılırdı kitab qardaşım üçündür, artıq bu qardaşım üçün deyil...*

- Söhbət ondan gedir ki, dərslik nədir? Dərslik oxunmursa, bəs niyə onda çap olunur? Dərsliyin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, bu, minimaldır, bu gün hər bir Azərbaycan vətəndaşına dövlət ödənişsiz, pulsuz olaraq dərsliklər verir. Yəni, dərsliklərdə yazılan informasiya minimalsa, uşağın internetə çıxışı yoxdursa, ümumiyyətlə, heç nə yoxdursa, heç olmasa dərslikdəki məlumatı öyrənmək imkanı olsun. Yəni, bu gün dərsliyin məqsədi müəyyən mənada budur. Amma dərslik maksimal deyil, dərslik limitləşdirici deyil, məhdudiyat deyil. Firsətdən istifadə edərək vürğulayım ki, problemin müzakirəsində bir aysberq yanaşması var. Nədir bu? Aysberqin görünən tərəfi və alt tərəfi var. Onun görünən tərəfi altından çox kiçikdir. Məsələn, dərslik məsələsi də elədir. Dərslik dedikdə, aysberqin görünməyən tərəfi barədə danışmaq istəyirsinizsə mənimlə, amma biz cəmiyyət olaraq həmişə onun görünən tərəfi ilə bağlı danışmaq istəyirik. Orada nə qədər hərf səhvi var? Heç dərslikdə də

qramatik səhv olarmı sualı var. Dərsliyi insanlar yazır, insanlar həmişə səhv edir. Biz il ərzində 300-ə qədər dərslik cildindən istifadə edirik, onların hərəsi 100 səhifədən ibarətdirsə, orada 1 və ya 5 hərf səhvi olacaq. Biz cəmiyyət, təhsil ictimaiyyəti olaraq özümüzə müəyyən cəsarət tapıb başa düşməliyik ki, hərf səhvi olanda-olur, eybi yoxdur, amma dərsliklərin mahiyyəti nədir? Dərslikdə yazılan sənətlərə uşağa lazımını sualını eşitməyə daha maraqlıyıq. Bizim üçün bu, daha çətin sualdır. Təhsil Nazirliyi üçün dərsliyin müddəti, məzmunu, bu barədə ictimai müzakirə daha maraqlıdır və daha çağırışlıdır. Ötən əsrin 60-cı illərindən bu yana biz tədris planlarımızda hardasa bir informatika fənnini əlavə etmişik, ondan sonra müəyyən dəyişikliklər olub, Azərbaycan dili oxu ilə birləşib, buna 3 saat yox 2 saat ayırmışdıq. Amma sizin keçdiyiniz fənlərlə mənim keçdiyim fənlər bizim övladlarımızın keçdiyi fənlər eynidir. Məzmunu da demək olar ki, eynidir.

Açıq danışmağı öyrənməliyik. Məncə, ilk növbədə, riyaziyyat müəllimləri məsələ qaldırılmalıdır ki, onların 70, 80, 90, 2000, 2010, 2020-ci illərdə az qala keçdiyi eyni riyaziyyat bu günləri əhəmiyyətini saxlayırmı, yoxsa yox? Mən demirəm saxlamır. Çünki mən bu sualın cavabını verməyi düzgün hesab etmirəm. Amma gəlin bu müzakirəni edək - sual verək, məktəblərdə triqonometrik bərabərsizliklər keçirilir. Biz onu niyə keçirik? Reallıq budur ki, uşaqlarımızın 90 faizi bunu mənimsəmir. Yəni, bu, faktıdır. Bir cavab budur ki, sizə görə günahı öz boynuma götürsəm, bunu öz boynuma götürsəm, uşaqlar yenə mənimsəməyəcək, çünki 10 il bundan qabaq da, 20 il bundan qabaq da mənimsəmişdi. Bu problemi qəbul edib ona cavab vermək daha çətindir. Aysberqin görünməyən tərəfidir. Nəinki dərslikdə olan hərf səhvlərindən illər boyu danışmaq.

Biz illər boyu dərsliklərin formatından danışırıq, amma mahiyyətdən danışmalıyıq. Məzmunu keçdikdə dərsliyin nə dərəcədə cüzi təsiri olan dediyim o minimum məzmunun o tərəfə olma-yacağı ilə bağlı məncə nəticəyə gəlib çıxmaq məntiqli olacaq. Biz yeni məzmun görcək. Burada gördüklərimiz yeni məzundur. Bunu dərsliyə necə yazmaq olar. Yeri gəlmişkən, bunun təsvirini verim. Təsvir bundan ibarətdir ki, çox hallarda burada tədris necə baş verir. Burada gördüyümüz kimi tank var, təyyarə, eynək var və s. Məsələ belə qoyulur - verilmiş materialdan necə hərəkət edə bilən bir maşın düzəltmək olar? Material nədir, taxta lövhəsi. Bu

qədər sadədir. Uşaq hərəkət edən bir maşın düzəltməlidir, bunun nə ölçüsü, nə forması verilmir. Uşaq özünün təxəyyülü, öz dostu ilə müzakirədə müəyyən etməlidir - maşın necə olmalıdır? Maşının hərəkət etməsi üçün onun kütləsi nə qədər olmalıdır? Ağirdirsə onu irəli aparan batareyanın gücü çatmayacaq. Yüngül, çox yüngüldürsə nəyə toxunsa daha tez sına bilər. Bu mənada burada ölçmə də fərqlidir, məsələn, bu meyara əsaslanır ki, kimin düzəldiyi maşın A nöqtəsindən B nöqtəsinə daha tez çatacaq. Burada A, B, C, D və s. kimi bəndlərdən hansı biri doğrudur kimi məsələ, eləcə də iki dəfə səhv edəndə bir düz cavab yanır kimi bir şeylər də yoxdur. Bu, bizdən zaman alacaq.

Bizim xeyli zamana ehtiyacımız var və eyni zamanda zamanımız elə də çox deyil. Ona görə də bu proses barədə, hansısa bir formada bu fikirlərin metodiki, pedaqoji nöqtəyi-nəzərdən ictimai müzakirəsi olduqca vacibdir. Və mən müəllimlərin də bu müzakirələrdə iştirakını yaxından dəstəkləyirəm, istərdim ki onlarla birlikdə müzakirələr aparacaq.

Bir neçə istiqamətdə yeniliklər etməyə çalışırıq

- *Təhsil naziri təyin olunduqdan bu vaxta kimi həyata keçirmək istədiyiniz işlər, proseslər necə gedir?*

- Bu proseslər yaxşı gedir. Bir neçə istiqamətdə yeniliklər etməyə çalışırıq ki, bu sürət məsələsinə təkən verək. İlk növbədə, ölkə rəhbərliyinin qarşımızda qoyduğu məqsəd və vəzifələrə uyğun olaraq yeni ixtisaslar məsələsi gündəmədədir. Biz növbəti ildə uğurlu olan SA-BAH qruplarının magistratura səviyyəsində yeni ixtisaslar - IT, kibertəhlükəsizlik, kompüter elmləri, şəhərsalma və planlaşdırma kimi 7 müxtəlif istiqamətdə yeni ixtisasları vermək istəyirik. Düşünürəm, bu, ilk iş olacaq, başqa bir istiqamət hazırda peşə təhsili ilə bağlıdır. Çünki peşə təhsilinin həm nüfuzunun qaldırılmasında, həm də peşə təhsilinin insanlarımız üçün necə faydalı olması istiqamətində işlərimizi davam etdiririk. Həm qismüddətli kursların hazırlanmasını həyata keçirmək, həm də sentyabrda təxminən 600 şagirdə yüksək peşə ixtisası deyilən, STEAM- təhsili də özündə əks etdirən modellər üzərində yeni peşə ixtisaslarını vermək istəyirik. O cümlədən ümumi təhsildə, bilirsiniz ki, çox çətin, həm müəllimlər, həm şagirdlər, həm valideynlərimiz üçün bir vəziyyətə üz-üzəyik. Amma biz buna

çağırış olaraq baxırıq, bayaq qeyd etdiyim bir həftədə verilən 6 milyon dərsi, bir milyondan artıq şagirdi, 100 mindən artıq müəllimi əhatə edirik. Bir məlumat deyim, Microsoft sistemində Azərbaycanın virtual platforması ən böyükdür, yəni, bundan böyük heç bir ölkədə böyük virtual məktəb yoxdur, ayrı-ayrı məktəblər nəşə edib, lakin vahid milli təhsil sistemi olaraq vahid bir platformada insanların ortaya gətirilməsi və onların arasında əlaqələrin qurulması baxımından Azərbaycan təhsili 10, 11 ayda çox vacib bir nəticəyə gəlib çıxıb. Bu, Azərbaycan müəlliminin böyük uğurudur. Azərbaycan şagirdinin, valideyninin bütün giley-güzar, narazılıq-narahatlığa baxmayaraq, yəni, həqiqət bundan ibarətdir ki, bir milyondan artıq insanın vahid şəbəkədə olması böyük bir resursdur. Bayaq dediyim kimi, biz həmin müəllimlərin fəaliyyətini qiymətləndirə bilərik, bizdə 100 mindən artıq müəllimin elektron dərsi var, onları ilk dəfə görə bilərik. Təsəvvür edə bilərsiniz, nazirlik əməkdaşı üçün hər bir müəllimin dərslərini dinləmək üçün neçə kilometr məsafə qət edib hansı yerlərə getmək lazımdır. İndi hamının da olmasa, 70 faiz müəllimin dərsi var bizdə, onu müvafiq şəkildə təhlil etsək, yeni üfüqlər yaranır. İxtisas artırma təlimləri, müəllim hazırlığının yeni meyarları, o cümlədən milyona yaxın şagirdimizin dərsdə davranışını görmək imkanımız yaranır. Bu davranışın elektron ölçülə bilən kömiyyət göstəriciləri var əlimizdə, yəni, şagirdlər nə qədər dərsdə oturur, nə qədər oturmur, hansı elektron vasitələrdən istifadə edirlər, daha çox hansı məlumat sistemlərindən istifadə edirlər və s. Dediyim kimi, məlumatların idarə edilməsi çox vacibdir. Məqsəd həmin məlumat sistemi qurmaq deyil. Məqsəd məlumatları təhlil edib yeni növbəti mərhələyə keçiddir. Amma onu da qeyd etməliyəm ki, birmənalı şəkildə məsələnin bir psixoloji tərəfləri də var.

Bizim məktəb, bizim müəllimlər yeni bir realılıqla üz-üzədədir

Ölkə başçısı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılığı ilə Azərbaycan Ordusunun qazandığı qələbə təhsilimiz üçün də yeni üfüqlər açır. Çünki bu, artıq rəqəmsallaşma yox, mədəni inkişafdır. Bizim məktəb, bizim müəllimlər, bizim təhsil işçimiz artıq yeni bir realılıqla üz-üzədədir. Artıq o şagirdə qələbə qazanmış xalqın bir müəllimi kimi tədris prosesini qura bilər. Bu nemətlər, dəyərlər də təhsilimizə yeni üfüqlər açır. Bunu mən planlaşdırmamışam, təhsil sistemi olaraq onlardan da faydalanmağı düşünürük.

İnanıram ki, qələbə və zəfərlərimizdən sonra Azərbaycan vətəndaşının bu məqamda yeni nəslinin hazırlanmasında bütün zəruri münbit şərait yaranıb.

- *Cənab nazir mən sizə təşəkkür edirəm. Düşünürəm ki, biz uzun müddət ərazi ölüvlüyümüzü pozulmuş bir xalq olduğumuzdan müəyyən komplekslərimiz vardı və biz ərazi bütövlüyümüzün pozulması dedikdə gözü-müz önünə 20 faiz işğal olunmuş ərazilərimiz gəlir. Görmüşəm ki, biz insan olaraq da ərazilərimizin 20 faizindən məhrum idik. Artıq biz 100 faizlik və heç şübhəsiz ki, tamaşaçı-mız, dinləyicimiz bizdən 100 faizlik nəticə gözləyir. Başqa bir yolumuz da yoxdur və uğurlar arzulayırıq. 100 faizlik nəticəyə doğru irəliləyirik.*

- Təşəkkür edirəm, sağ olun.
- *Mən təşəkkür edirəm!*

Bakı Mühəndislik Universitetində Himayəçilər Şurasının iclası keçirilib

Gələcək fəaliyyətlə bağlı vəzifələr müəyyən olunub

Bakı Mühəndislik Universitetində (BMU) Himayəçilər Şurasının növbəti iclası keçirilib. Təhsil nazirinin müavini İdris İsayevın sədrliyi ilə baş tutan iclasda Şuranın üzvləri - Təhsil Nazirliyi Aparat rəhbərinin müavini Yaqub Piriye, AMEA-nın Fizika İnstitutunun direktoru Arif Həşimov, "Azərkimya" İstehsalat Birliyinin baş direktoru İmran Arzumanzadə, "SAP Azerbaijan" şirkətinin baş meneceri Rüfət Hacıbəyov və universitetin müəllim-professor heyəti iştirak edib.

Əvvəlcə Vətən uğrunda canından keçən şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub.

Açılış nitqi ilə çıxış edən Təhsil nazirinin müavini İdris İsayev torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinin 200 illik tariximizin ən mühüm hadisəsi olduğunu vurğulayıb. Ali Baş Komandan, Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə tarixi ədalət bərpası olunduğunu, qısa müddətli hərbi əməliyyatlar nəticəsində möhtəşəm qələbə əldə edildiyini diqqətə çatdıran nazir müavini əlavə edib ki, bununla da bütün dünya sürətlə inkişaf edən Azərbaycanın, onun Prezidentinin və Ordusunun gücünün bir daha

əyani şahidi oldu. İdris İsayev çıxışında 2020-ci ildə ölkə başçısının rəhbərliyi ilə təhsil sahəsində aparılan islahatlardan da danışdı, ali təhsil sistemi ilə bağlı mövcud pandemiya şəraitində görülən işlərə, təhsilçilərin və təhsil verənlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə əlaqədar dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərə toxunub.

İdris İsayev Himayəçilər Şurasının ali təhsil müəssisəsinin strateji inkişaf məsələləri üzrə fəaliyyət göstərən idarəetmə orqanı olduğunu və iclasın gündəliyinin "Dövlət tərəfindən yaradılan ali təhsil müəssisələrinin Himayəçilər Şurası haq-

qında Əsasnamə"sinə uyğun tərtib edildiyini bildirib.

Sonra çıxış edən rektor Havar Məmmədovun hesabat məruzəsində universitetin fəaliyyət istiqamətlərinə toxunub və 2020-2021-ci tədris ilində BMU-ya tələbə qəbulu üzrə yüksək göstəricilərin qeydə alındığını diqqətə çatdırıb. Rektor ötən il universitetə yeni və innovativ ixtisaslar üzrə tələbə qəbulunun həyata keçirildiyini, distant təhsilin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və təhsildə keyfiyyətin artırılması sahəsində işlərin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə Distant Təhsil və Keyfiyyətin Təminatı Mərkəzinin fəaliyyətə başladığını bildirib. BMU-da

elmi araşdırmaların sayının əhəmiyyətli dərəcədə artdığını qeyd edən Havar Məmmədov universitetin beynəlxalq əlaqələrindən də söz açıb və bildirib ki, 6 ölkənin nüfuzlu ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıq müqavilələri imzalanıb, eyni zamanda Koreyanın İnha Universiteti ilə ikili diplom proqramı icra edilir. Sosial və ictimai fəaliyyətlərdən söz açan rektor ötən il universitetdə tələbələrə aktiv iş aparıldığını, onları narahat edən problemlərə həssaslıqla yanaşıldığını qeyd edib.

İclas universitetin elmi işlər üzrə prorektoru Elçin Süleymanovun Strateji İnkişaf Proqramının 2020-ci

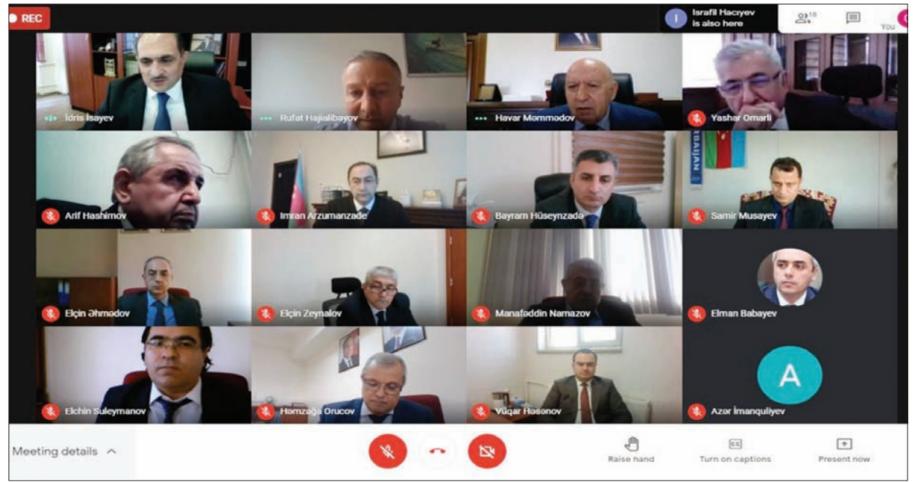
ildəki icra vəziyyəti barədə təqdimatı ilə davam edib.

Sonra BMU-nun baş mühasibi Samir Musayev, Audit Komitəsinin üzvü Elçin Əhmədovun 2020-ci ili əhatə edən hesabatları dinlənilib.

Gündəlikdəki məsələlərə bağlı Şuranın üzvləri çıxış edərək rəy və təkliflərini bildirdilər. Strateji İnkişaf Proqramından irəli gələn vəzifələr ötraflı şəkildə müzakirə olunub, gələcək fəaliyyətlə bağlı müvafiq vəzifələr müəyyənləşdirilib.

İclasda gündəlikdəki məsələlər səsə qoyularaq təsdiq olunub.

Sonda Himayəçilər Şurasının cari il üzrə iş planı qəbul edilib.

Canel Nəcəfli Çexiyada "İlin adamı" seçildi

Azərbaycanlı gənc musiqiçi, Çexiyanın Plzen Konservatoriyasının tələbəsi Canel Nəcəfli Çexiyada nüfuzlu "Orfeus" adlı mükafata layiq görülüb. Bu mükafatla incəsənət sahəsində mühüm rol oynayan yerli tələbələrə "İlin adamı" adı verilir. Fevralın 12-də C.Nəcəflinin "İlin adamı" mükafatına layiq görülməsi barədə məlumat yayılıb. Çexiyada ilk dəfə xarici tələbənin namizədliyinin irəli sürülməsi, təsdiq edilərək seçilməsi və məhz azərbaycanlı gəncin belə bir mötəbər ada layiq görülməsi olduqca sevindirici və qürurverici hadisədir. Hazırda Canel Nəcəfli Azərbaycanlıdır və təhsilini onlayn qaydada davam etdirir.

"Sevincimizin hədd-hüdudu yox idi"

"Azərbaycan müəllimi" qəzetinə açıqlamasında o, sevincini bizimlə bölüşdü:

- Keçən ilin fevralında III World Harmony Müsabiqəsi keçirildi. Mən də Çexiyadakı Konservatoriyadan rəsmi icazə alıb ona qatılmaq üçün vətənimə gəldim və 1 yerin qalibi kimi qayıtdım. Konservatoriyanın tarixində ilk dəfə idi ki, 1 kurs tələbəsi Beynəlxalq müsabiqədə 1 yerin qalibi oldu. Həmin vaxt Plzen Konservatoriyasının rektoru, professor Miroslav Breyxa müəllimim, dünya şöhrətli skripkaçı professor Roman Fedçuka dedi ki, bu tələbənin namizədliyini 2020-ci il üçün Or-

feus (Orfeya İşıq, kəhanət, seir və musiqi tanrısı Apollonun oğlunun adını daşıyır) adlı mükafata verilməsinin təşəbbüsünü irəli sürməyi düşünür. Bu mükafat Çexiyada musiqiçilər arasında demək olar "Oskar" mükafatına bərabər bir mükafatdır.

Çexiyada Orfeus adlı mükafata layiq görülmüş incəsənət sahəsində layiqli rol oynayan yerli tələbələrə "İlin adamı" adı verilir. Ötən ilin dekabrında 2020-ci il nominasiyasında iştirak üçün rektor Miroslav Breyxanın təşəbbüsü ilə 2020-ci il ərzində layiq görüldüyüm diplomlar yığılaraq (Boulder Bach Festival və Karabaki International Cultural and Art Contestdən) Şəhərin İcra Hakimiyyətindən icazə alınaraq mənim də namizədliyim

irəli sürüldü və təqdimata yollandı. Çexiya tarixində ilk dəfə idi ki, xarici tələbənin də namizədliyi irəli sürüldü.

Fevralın 12-də isə sevindirici xəbər gəldi: Mən "İlin adamı" mükafatına layiq görüldüm. Bu sadə xəbəri ilk olaraq müəllimim Roman Fedçuk zəng vuraraq anama çatdırdı, bizi təbrik etdi, Plzen Şəhər İcra Hakimiyyətinin rəsmi məktubunu emal vasitəsilə bizə yolladı. Sevincimizin hədd-hüdudu yox idi! İnanılmaz bir xəbər, inanılmaz bir hadisə oldu! "İlin adamı" seçiləcəyimi əslində düşünmürdüm, çünki belə təqdimatlarda adətən üstünlüyü yerli namizədə verirlər. Amma incəsənət, səhnə elə bir məkandır ki, orada hər şey göz qabağındadır və istedad gec-tez öz sözünü deyir. Bunun üçün yenilmədən, usanmadan çalışmaq lazımdır.

Çexiyada pandemiyanın kəskin fəsadları aradan qaldırıldıqdan sonra bu mükafatın rəsmi təqdimatı yüksək səviyyədə Plzen şəhərinin İcra Hakimiyyəti tərəfindən təşkil ediləcək.

"Çox sevinirəm ki, bu cür dəyərli müəllimlərim var"

- Əgər pandemiya olmasaydı, bizim Avropada çox dəyərli işlərimiz, planlarımız var idi. Ümid edirəm, tezliklə dünyamız düzələcək və hər kəs gözəl planlarının həllini gerçəkləşdirəcək.

Azərbaycanlı tələbə növbəti uğura imza atdı

Hazırda Azərbaycanda qiyabi təhsil aldığı Bakı Musiqi Akademiyasındakı müəllim-professor, Xalq artisti Zəhra Quliyevanın dediyi kimi, "Siz öz işinizi layiqincə görür, qalan məsələlər öz yerini tutacaqdır".

Mən bütün nailiyyətlərimə görə Allahıma, anama, nənəmə, gözəl müəllimlərimə sonsuz minnətdaram. Və bir daha görürəm ki, əldə etdiyim nailiyyətlər həqiqətən də saatlarla etdiyim məşqlərin, skripka ilə ciddi məşğul olmağımın, müəllimlərimə diqqətlə qulaq asıb, onların dediklərini etməyimin nəticəsidir. Hazırda demək olar ki, müəllimlərimdən aldığımdan dərslərin hər biri əsl ustad dərsləridir və çox sevinirəm ki, bu cür dəyərli müəllimlərim vardır.

"Caneldir adım"

Qeyd edək ki, Canel Nəcəfli 24 mart 2002-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. 2 yaşından 5 yaşa kimi mərhum bəstəkar, Xalq artisti Oqtay Zülfiqarovun yaratdığı "Aysel" teatrının üzvü olub. Oqtay Zülfiqarov onun adına "Caneldir adım" mahnısını da bəstələyib. Mahnını Canel 4 yaş olarkən özü ifa edib. 2008-ci ildə Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbinin I sinfinə (skripka ixtisası üzrə) daxil olub. III-V siniflərdə Xalq artisti Teymur Göyçəyevin rəhbərlik etdiyi məktəbin "Tutti" kamera orkestrinin, VI sinifdən etibarən Azərbaycan Dövlət Gənclər Simfonik Orkestrinin üzvü olaraq I skripkaçıların konsertmeysteri olub. Əməkdar müəllim Fətimə İdyatulinanın sinfində təhsil alıb. İlk solo çıxışı 2014-cü ilin dekabr ayında Beynəlxalq Muğam Mərkəzində Barokko festivalında dinlənilib. 2015-ci ildə Polşada keçirilən "Karavan Kulturi" Beynəlxalq müsabiqə-festivalında I yeri, 2016-cı ildə "Josef Micka" adına festival-müsabiqədə (Çexiya, Praqa) Fəxri diploma, 2016-cı ildə "Rodniki düşi" adlı Respublika müsabiqəsində (Bakı) I, 2016-cı ildə "Futures Stars" adlı Beynəlxalq müsabiqədə (Bakı) I, 2017-ci ildə "Testene Art Bakı" Beynəlxalq müsabiqədə (Bakı) I, 2018-ci

ildə "Grumiaux" ("Bravo") Beynəlxalq müsabiqədə (Brüssel, Belçika) isə III yerlərə layiq görülüb. Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyasının direktoru, Xalq artisti Murad Adıgözləzadənin təşkilatçılığı ilə yaradılmış "Gənclər dəstək" layihəsi çərçivəsində X Qəbələ Beynəlxalq Festivalında, Üzeyir Hacıbəyli X Beynəlxalq Musiqi Festivalında və digər konsertlərdə solo çıxışlar edib.

C.Nəcəfli ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95 illiyinə həsr olunmuş III Respublika müsabiqəsi də daxil olmaqla 2 Respublika və 5 Beynəlxalq müsabiqələrdə birinci yerin qalibidir.

"Grumiaux" müsabiqəsinin qalibi olaraq Canel Nəcəfli Nazirlər Kabinetinin qərarına müvafiq olaraq 2019-cu ildə Bakı Musiqi Akademiyasına müsabiqədənkonər (imtahan-sız) qəbul olub. Hazırda Azərbaycanda Bakı Musiqi Akademiyasında qiyabi, Plzen (Çexiya) Konservatoriyasında isə əyani təhsil alır.

Roman Fedçuk (Çexiya) yetirməsi barədə yüksək fikirdədir:

- Canelə ilk tanışlığımız Brüsseldəki "Grumiaux" müsabiqəsində oldu. O, çox kövrək bir qız kimi görünürdü və lakin ifası tam temperamentli, dəqiq, zəngin idi. Məqsədyönlü, çox böyük perspektivə malik valehedici ifa... Bu Caneli öz sinfində salamlamaq mənə çox xoş oldu, qarşıda bizi maraqlı və məhsuldar işlər gözləyir; gələcəyə böyük ümid və sevinclə baxıram. Canelin mütləq parlaq və uğurlu gələcəyi var. Gələcəkdə onu təkçə gözəl bir skripkaçı deyil, eyni zamanda gözəl musiqiçi kimi görürəm və bunu ürəkdən arzulayıram.

Ümid edirik ki, bu uğur Canelə beynəlxalq səhnələrdə daha böyük zirvələrə yüksəlməyə bir vasitə olacaq və ölkəmizi bundan sonra da layiqincə təmsil edərək möhtəşəm qələbələri ilə bizlərə qürur və sevinc yaşadacaq. Bu yolda gənc istedad uğurlar arzulayırıq.

Oruc MUSTAFAYEV

Bölgələrdə məktəb infrastrukturunu müasirləşdirilir

Lənkəran, Kürdəmir, Göyçay, Qusar və Xaçmazda məktəb açılışı

Fevralın 12-də yeni tikilmiş Lənkəran rayonu Gəgiran kənd tam orta məktəbinin açılış mərasimi keçirilib.

Açılışda Təhsil nazirinin müşaviri Elnur Nəsimov, Lənkəran Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Ülviyyə Əliyeva və məktəb direktoru iştirak edib.

Bildirilib ki, yeni tikilmiş məktəb 264 şagird yerlikdir. Məktəbdə 10 sinif otağı, 3 laboratoriya, 2 texnologiya, informatika, gənclərin çağırışa-qədərki hazırlıq və məktəbhazırlıq kabinetləri də var. Təhsil müəssisəsində 40 yerlik yeməkhana, 103 yerlik akt zalı üçün də şərait yaradılıb.

Açılışdan sonra məktəbin sinif otaqları, laboratoriya, idman zalı, akt zalı ilə tanışlıq olub.

***

Fevralın 12-də Kürdəmir rayonu Qarasu kənd tam orta məktəbi üçün də yeni tikilmiş tədris binasının açılış mərasimi keçirilib.

Açılışda Təhsil nazirinin müşaviri Kənan Kərimzadə, Kürdəmir Rayon İcra başçısının müavini Vəsilə Əsgərli, Kürdəmir Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Rəfai Məmmədov və məktəb direktoru iştirak edib.

Qeyd edilib ki, yeni tikilmiş 624 şagird yerlik məktəbdə 20 sinif otağı, 3 laboratoriya, 2 texnologiya, informatika, gənclərin çağırışa-qədərki hazırlıq və məktəbhazırlıq kabinetləri də var. Məktəbdə 120 yerlik yeməkhana, 240 yerlik akt zalı üçün də şərait yaradılıb.

Açılışdan sonra qonaqlar məktəbdə yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

***

Fevralın 12-də Göyçay rayonu Ləkçılpaq kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin əsaslı təmirdən sonra açılış mərasimi keçirilib.

Açılış mərasimində Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini Nərimin Hüseynova, Göyçay Rayon İcra başçısının müavini Zivər Zeynalova, Göyçay Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Əvəzi Rəhif Burcəliyev və məktəb direktoru iştirak edib.

Qeyd edilib ki, əsaslı təmir olunmuş məktəb 764 şagird yerlikdir. Məktəbdə 34 sinif otağı, 6 laboratoriya, 2 texnologiya, informatika, gənclərin çağırışa-qədərki hazırlıq, məktəbhazırlıq kabinetləri də fəaliyyət göstərir. Məktəbin yeməkhana, idman və akt zalları da mövcuddur.

Açılışdan sonra qonaqlar məktəbdə yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

***

Fevralın 12-də Qusar rayonu Quxuroba kənd tam orta məktəbinin bərpa-gücləndirmə və əsaslı təmir işlərindən sonra açılış mərasimi keçirilib.

Mərasimə Təhsil Nazirliyinin Ümumi təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu, Qusar Rayon İcra başçısının müavini Zoya Eldarova, Qusar Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Əvəzi Yüzbəy Abuyev və məktəb direktoru iştirak edib.

Bildirilib ki, Quxuroba kənd tam orta məktəbi 464 şagird yerlikdir. Tədris binasında 23 sinif otağı, 3 laboratoriya, 2 texnologiya, informatika, gənclərin çağırışa-qədərki hazırlıq və məktəbhazırlıq kabinetləri də var. Məktəbdə 100 yerlik yeməkhana, 150 yerlik akt zalı üçün də şərait yaradılıb.

Açılışdan sonra məktəbin sinif otaqları, laboratoriya, idman zalı, akt zalı ilə tanışlıq olub.

***

Fevralın 12-də Xaçmaz rayonu Xudat şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəb üçün yeni tikilmiş tədris binasının da açılış mərasimi keçirilib.

Mərasimə Təhsil Nazirliyinin Ümumi təhsildə məzmun, tədris və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu, Xaçmaz Rayon İcra başçısının birinci müavini İlhamə Nəzərova, Xaçmaz Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri İncilab Quliyev və

məktəb direktoru iştirak edib.

Bildirilib ki, yeni tədris binası 432 şagird yerlikdir. Məktəbdə 17 sinif otağı, 3 laboratoriya, 2 texnologiya, gənclərin çağırışa-qədərki, informatika və hərbi hazırlıq kabinetləri var. Məktəbdə 144 yerlik yeməkhana, 260 yerlik akt zalı və idman zalı da var.

Açılışdan sonra qonaqlar məktəbdə yaradılmış şəraitlə tanış olublar.

Qarabağ gündəliyi

"Şuşaya girəndə..."

Fikrət Şamxalov:

"Düşünürdüm ki, kaş şəhid olan zabit və əsgərlərimiz də bu günü görə biləydi"

Əvvəli səh.1

Qanın su yerinə axdığı, dəhşətin qulaq pərdələrini araladığı o mühitdə də sevinmək, öyünmək üçün səbəb tapdı: "Müharibədə ən sevincli, ən qürurverici anlarımız düşmən postuna girdiyimiz anlar olurdu. Elə ki, düşmən sənəsinə girdik, hər çətinliyimizi unudurduq. Növbəti tapşırıq qədər həmin sənəgdə qalır, elə orada dincəlirdik".

Müharibə Fikrət müəllim üçün də fərqli mühit idi: "Müharibə adı həyatımızdan tamamilə fərqlidir. Hər dəfə döyüşə qüsil alıb, kəlməyi-şəhadətimizi deyib gedirdik. Döyüşün xüsusiyyəti budur: insan özünü unudur. Ancaq yaralı və şəhid yoldaşlarımızı düşünürdük. Savaş əsnasında onları meydana çıxarmağı, qələbə zamanı isə hər birini aramızda görməyi arzulayırdıq. Hər döyüşdən sağ qayıdanda dünyaya yenidən gəlmiş kimi hiss edirdik".

Məktəb direktoru təqım komandiri vəzifəsində

Müharibə insanı ölümə nə qədər çox yaxınlaşdırsa da, ondan qaça bilənlər də az deyil. Bu müharibədə Fikrət müəllim də üzərinə böyük məsuliyyət düşmənlərdən idi. "Təqım cavabdeh idim. Az itki ilə verilən tapşırıq yerinə yetirmək kimi məsuliyyətim vardı", - deyir təqım komandiri Fikrət Şamxalov. O yalnız düşmən tələlərini deyil, ölmənin qurduğu pusqulardan da qorunmalıydı. Özü də təkə özünü yox, əmrində olan əsgərlərini də. Nə döyüş ruhuna, nə də döyüşçü sədaqətimizə heç bir çətinlik təsir etmədi. Yaralı və şəhidlərə qarşı vəzifəmizi heç vaxt unutmadıq. Onların döyüş bölgəsindən çıxarılması, hər hansı şəhidimizin meydana qalması üçün əlimizdən gələni

etdik. İndi də danışıqca o günləri sanki yenidən yaşayırıram".

Təqım komandiri Fikrət Şamxalovun yaşadığı nə bir zarafat, nə də film idi, bu, bir müharibəydi və o da həmin müharibənin iştirakçısı: "Sentyabrın 27-də leytenant Vasif Heydərov şəhid olmuşdu. Mən onun yerinə təqım

ucaldı. Nə 30 illik həsrət, nə acılı günlər, nə də ac-susuz saatlar qaldı yaddaşlarda: "Qarabağ torpaqlarında olduğumuza inanmırdım. Şuşaya girəndə ağılımdan ancaq bir fikir keçirdi. Düşünürdüm ki, kaş şəhid olan zabit və əsgərlərimiz də bu günü görə biləydi".

komandiri təyin olundum. Müharibə bu cür acı dolu hadisələrdən ibarət olsa da, mənim üçün bu iştirak həm də qürurverici idi. "Həmlə" taboru ilə birgə döyüşlərdə iştirak etdim. Onlarla birgə xidmət etmək əvəzsiz hissdır. Mənim təqımım da general-mayor Mais Barxudarova tabe idi. O cür generalın əmri altında döyüşmək, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı polkovnik Şükür Həmidovla eyni tapşırığın icraçısı olmaq, peşəkar komandirlərlə döyüşmək, sözün əsl mənasında, fərqli hisslər yaradır".

"Qarabağ torpaqlarında olduğumuza inanmırdım"

Belə bir heyətlə Azərbaycan Ordusu irəliləyir. Budur, artıq Qarabağ torpaqlarındadır. Ayaqları Qarabağ torpaqlarına deyən Azərbaycan əsgərinin başı qürurdan göylərə

O, müəllimdir

Müharibə bitdi. Hər şey arxada qaldı. Qəhrəmanlıqları ilə xalqımızın qəlbini fəth edən Vətən müharibəsi qəhrəmanı Fikrət Şamxalov yenidən müəllimdir. İştirakından öyünərək danışdığı 44 günlük müharibəyə qədər olduğu kimi, yenə məktəbdədir. Silahlarla deyil, şagirdlərlə işləməyə üstünlük verir. Özü də indi yox, hələ 2000-ci ildən.

Fikrət müəllim 1983-cü il təvəllüdüdür. Şabran şəhərində doğulub. Milli qəhrəman Roman Yusifovun adını daşıyan məktəbə gedib. Müəllimlərin verdiyi hər tapşırıq vaxtlı-vaxtında yerinə yetirib. Çox sevdiyi fənləri xüsusi həvəslə oxuyub, məsələn, Azərbaycan dili və ədəbiyyat, insan və cəmiyyət, fi-

kənd əsas məktəbinə (hazırda ümumi orta məktəb - R.D.) Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi təyin olunub. İki il dərs deyəndən sonra həqiqi hərbi xidmətə çağırılıb: "Ailədə tək oğul övladıyam. 2004-cü ildə valideynləri ikinci qrup əlil olan tək oğulları hərbi xidmətə aparmırdılar. Mən də həqiqi hərbi xidmətə yalnız 2006-cı ildə bu qərar ləğv edildikdən sonra getdim. 3 aylıq zabit kursu keçərək leytenant rütbəsi aldım və quru qoşunlarında motoatıcı təqım komandiri olaraq xidmətə başladım".

2008-ci ilin aprelində Murovdağda hərbi xidmət keçən leytenant F.Şamxalov atəşkəsi pozan düşmənin cavabını gecikdirməyib.

Vaxt yetişəndə isə məktəbinə qayıdıb.

layaraq Çölçüçü kənd orta məktəbinə direktor təyin olunub. Bir il sonra Şabran şəhər 3 nömrəli ümumi orta məktəbinin direktorluğuna yerləşmə edib.

2012-ci ilin dekabrında Şabran Rayon Təhsil Şöbəsinə aparıcı məsləhətçi vəzifəsinə dəvət edilib: "Direktorluq vəzifə olaraq daha üstün olsa da, dövlət qulluğunda da özümü sınaqda istədim. Dövlət qulluğuna imtahan verdim və qəbul olundum. Aparıcı məsləhətçi vəzifəsində 4 il çalışdım. Artıq həm də dövlət qulluqçusuydum və Təhsil nazirinin əmri ilə 2016-cı ilin yanvarında Tofiq Abbasov adına 1 nömrəli tam orta məktəbinə direktor təyin olundum".

"Məktəbdə ilk növbədə vətənpərvər yetişdirməlik"

Hazırda işinin başında olan F.Şamxalovun məktəb rəhbəri kimi çoxlu planları var. Belə ki, Vətən müharibəsində iştirakı müəllimlikdə və məktəb rəhbərliyindəki öncəliklərini dəyişdirib: "Məktəbdə ilk növbədə vətənpərvər yetişdirməlik. Şagirdlərimizi, xüsusən oğlanları hansı fənni sevməyindən, gələcəyini necə görməyindən asılı olmayaraq hərbi xidmətə hazırlamalısınız, onlara müharibədə ən çox lazım olanları öyrətməlik. Əsgər koordinat verməyi bacarmalı, qütbləri tanımalı, məsafəni müəyyən edə biləcəkdir. Ən önəmli, sağlam, fiziki cəhətdən güclü nəsil yetişməlidir. Hazırkı, fiziki cəhətdən güclü olmağın üstünlükləri müharibədə daha aydın nəzərə çarpır. Kitab üzü açmamış gənclərin o od-alo-vo içərisində qəhrəmanlığının şahidi oldum".

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Gənc direktor

Direktorluq təcrübəsi də elə o vaxtdan başlayıb. Hərbi xidmətdən qayıdan Fikrət müəllimə məktəb direktorluğu təklif edilib. 2008-2009-cu tədris ilinə Xəlilli kənd ümumi orta məktəbin direktoru olaraq başlayıb. 2010-cu ildə direktorların iş qəbulu müsabiqəsində iştirak edərək burada da bacarığını təsdiq edib və 25 mümkün baldan 21 bal top-

Ordumuz əks-həmlə əməliyyatları zamanı müasir texnoloji silahlarla düşmənin komanda-idarəetmə məntəqələrini, raket və artilleriya vasitələrini, döyüş texnikasını və təminatını sıradan çıxararaq onu faktiki olaraq iflic vəziyyətinə gətirdi. Müasir texnoloji silahlar Silahlı Qüvvələrimizin güc alətlərindən yalnız biri idi. Mühəribənin taleyini müəyyənləşdirən başda Ali Baş Komandanımız olmaqla, döyüş meydanında əsl qəhrəmanlıq göstərən Azərbaycan əsgəri və onun cəsur komandirləri idi. Məhz onların səyi nəticəsində iflic vəziyyətə düşən Ermənistan ordusu arsenalında olan köhnə və istismar müddəti bitmiş silah sistemlərini də döyüşə cəlb etdi və nəticəsi rüsvayçı şəkildə uduzmaq oldu. Bununla da Silahlı Qüvvələrimiz “Ermənistan ordusunun məğlubedilməzliyi” mifini darmadağın etdi. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın və rəşadətli Azərbaycan Ordusunun sayəsində 44 gün davam edən Vətən müharibəsində tarixi Zəfər qazanan ölkəmizin 30 illik işğaldan sonra ərəzi bütövlüyü bərpa olundu.

Vətən müharibəsində iştirakımdan qürur duyuram

Mahir İSMAYILOV,

Mingəçevir Dövlət Universitetinin Mexanika kafedrasının müdiri, dosent, Vətən müharibəsi iştirakçısı, zabıt

Şuşanın işğaldan azad edilməsi

Azərbaycan Böyük Qələbənin ilk addım səsələrini 2020-ci ilin noyabrın 8-də Qarabağın ürəyi, incisi hesab olunan Şuşa şəhərinin işğaldan azad edildiyi ilk saatlarda eşitdi. Bəli, bu qədim yurd yerimizin xilasını ilə tam qələbəmizə yol açıldı. Düşmənin ağır bayraq qaldırmaq və kapitulyasiya etməkdən başqa yolu qalmadı. Döyüşlərdə bütün dünya Azərbaycan xalqının əzmini, Azərbaycan Ordusunun döyüş qabiliyyətini aydın gördü. Vətənpərvər xalqımızın öz Prezidentini necə dəstəklədiyi, onun ətrafında sıx birləşdiyi bir daha təsdiqləndi.

Düşmənin acizliyi

Prezident İlham Əliyev müharibə gedən zaman xalqa müraciətlərinin birində deyib: “Azərbaycan Ordusu öz üstünlüyünü göstərir, Azərbaycan əsgəri və zabiti yüksək mənəvi-psixoloji keyfiyyətlər göstərir, mənəvi ruh göstərir. Çünki biz öz torpağımızda vuruşuruq, öz torpaqlarımızı azad edirik. Ermənistanın əsgərləri işğalçılardır. Döyüş gedən torpaq onların torpağı deyil”. Ona görə də döyüş əməliyyatlarında erməni əsgəri mövqelərini qoyub qaçır, Azərbaycan əsgəri isə öz torpağı uğrunda şücaətlə döyüşür, canından keçirdi.

Ümummilli Liderin uzaqgörən siyasəti

Azərbaycanın cəbhədə əldə etdiyi bu qələbələrin əsası son 27 il ərzində qoyulub. Ulu Öndər Heydər Əliyevin

hakimiyyətə qayıdıxından sonra Azərbaycanda ordu quruculuğu diqqət mərkəzində saxlanıldı, bununla bağlı mühüm tədbirlər həyata keçirildi. Prezident İlham Əliyev 17 illik hakimiyyəti dövründə isə iri infrastruktur neft-qaz layihələrini həyata keçirdi və bundan əldə edilən böyük həcmli valyuta gəlirləri hesabına bütün Azərbaycan, eləcə də ordu sürətlə inkişaf etdi, ən müasir döyüş texnikasının alınması gerçəkləşdirildi, regionun ən güclü silahlı qüvvəsinə çevrildi. Əsgər və zabitlərimizin sosial şəraitinin yaxşılaşdırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılıb. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bu barədə danışırkən deyib: “Ordu quruculuğu mənim fəaliyyətimdə həmişə birinci yerdədir. Hərbçilər də, Azərbaycan xalqı da bunu bilir. Həmişə demişəm ki, ordumuz üçün nə lazımdırsa, biz onu da edəcəyik. Biz güclü, iradəli ordu yaratmışıq. Bizim bütün silahlı birləşmələrimiz müasir standartlara cavab verir və döyüş tapşırığını şəərəflə, vicdanla, cəsarətlə yerinə yetirir.”

Ali Baş Komandanın müdrikiyi

Azərbaycan Ordusunun işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı başladığı əks-hücum əməliyyatında əldə etdiyi möhtəşəm qələbələr haqqında bundan sonra kitablar yazılacaq, filmlər çəkiləcək. Amma indidən tam əminliklə deyə bilərik ki, cəbhə uğurlarımızın ən başlıca səbəbi ölkə başçısı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin son 17 ildə həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası, milli birlik və döyüşçülərimizin ruh yüksəkliyi idi.

Dünyaya səs salan Müzəffər Azərbaycan Ordusunun gücü

Hər günü tarixə çevrilən 44 gün

Şanlı Azərbaycan Ordusu mənfur düşmənlə 44 gün qəhrəmancasına savaşıb onu diz çökdürdü. Bu 44 günlük müharibə Azərbaycan xalqının şanını-şöhrətini özünə qaytardı, xalq olaraq qürurumuzu, vüqarımızı, inamımızı özümüzlə qaytardı. Bu 44 günlük Vətən müharibəsi Azərbaycan xalqının tarixində qızıl hərlərlə həkk olunub əbədi yaşayacaq. Bizlər - bugünkü nəsil xoşbəxt nəsil ki, bu şanlı tarixin yazılmasına şahidlik etdik. Əslində bu 44 günün hər günü bir tarixdir.

Məğlubiyyətini qəbul edən Ermənistan

Beləliklə, döyüşdə uduzan, məğlub olan Ermənistanın öz müqavimətini dayandırmıqdan, Azərbaycanın şərtlərini qeyd-şərtsiz qəbul etməkdir. Hərbçilər də, Azərbaycan xalqı da bunu bilir. Həmişə demişəm ki, ordumuz üçün nə lazımdırsa, biz onu da edəcəyik. Biz güclü, iradəli ordu yaratmışıq. Bizim bütün silahlı birləşmələrimiz müasir standartlara cavab verir və döyüş tapşırığını şəərəflə, vicdanla, cəsarətlə yerinə yetirir.”

Ordumuzun yüksək peşəkarlığı

Ekspertlər bildirirlər ki, Azərbaycan Ordusunun yüksək peşəkarlıqla apardığı işğaldan azad etmə əməliyyatı dünya üzrə müharibələrin aparılması doktrinasında ciddi dəyişikliklərə səbəb olacaq. Yüksək dağlıq şəraitdə

həyata keçirilən Şuşanın ermənilərdən təmizlənməsi əməliyyatı da, şübhəsiz ki, Azərbaycanın hərbi tarixinə şəərəfli, parlaq səhifə kimi yazılacaq.

Son dərəcə yüksək dəqiqliklə hədəfi vuran və qarşısızalmaz zərbə gücünə malik silahlarla, düşmənin ağır texnikasını və canlı qüvvəsini darmadağın edən pilotsuz uçuş aparatları ilə ordumuzun modernləşdirilməsi Azərbaycan ordu quruculuğu istiqamətində görülən ciddi tədbirlərin kiçik bir hissəsidir. Məhz elə buna görə də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin hazırda dünyanın ən güclü 50 ordusundan biri olması da bunun bariz ifadəsidir.

Hər şey Vətən üçün!!

Tarixi vərəqləyəndə şahidi olursan ki, heç bir müharibə qansız, itkisiz, şəhidsiz və itkinsiz keçməyib. Bütün dövlətlərin hərbi tarixi müharibələr, dağntılar, insan ölümü, faciələrə müşayiət olunur. Xüsusilə də, müharibə Vətən uğrunda olanda, işğalçıya qarşı savaşımda daha fərqli olur. İkinci Dünya Müharibəsində də insanlar “Hər şey Vətən üçün”, “Hər şey cəbhə üçün”, “Vətən naminə” deyirdilər. Yəni, tarixi bu misallar onu göstərir ki, doğma torpaq, Vətən uğrunda canını fəda edib şəhidlik zirvəsinə yüksəlmək, öz adını xalqın tarixi yaddaşına həkk etmək, Vətən, dövlət və xalq qarşısında öz borcunu sonadək ödəmək, qəhrəmanlıq nümunəsi yaratmaq, milyonlarla insanın sevgisini, rəğbətini qazanmaq hər bir insanın arzusu olub və bu, gün də belədir.

Vətən müharibəsi də uzun dövlətçilik və hərbi tarixi olan Azərbaycan xalqı üçün fərqli oldu. 30 ilə yaxındır düşmənin tapdağında olan torpaqları azad etmək hər bir azərbaycanlının ən vacib arzusu və diləyi idi. Və çox sevincindir ki, artıq bütün işğal altında olan torpaqlarımız azad olunub, Qarabağ Azərbaycandır!

Müstəqillik, yenilməzlik, qəhrəmanlıq simvolu “Əbədiyaşar Şəhidlərimiz”

Bəli, şəhidlərimiz, yaralılarımız, itkin düşənlərimiz oldu. Lakin xalqımız torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canını qurban vermiş şəhidlərimizin xatirəsini uca tutduğunu, onlarla fəxr etdiyini nümayiş etdirdi.

Azərbaycan Ordusunda bir nəfər də fəralı olmayıb. Yaralı əsgər və zabitlərimiz hərbi hospitalarda, xəstəxanalarda həkimlərdən xahiş edirdilər ki, bizi tezliklə sağaldın, biz qayıdaq döyüş meydanına, biz öz missiyamızı başa vurmalyıq. Müharibədə Azərbaycan xalqı öz böyüklüyünü göstərdi, yüksək mənəvi ruhunu göstərdi. Bu Qələbənin səbəbkarı da Azərbaycan xalqıdır. Biz birlik, iradə, əzmkarlıq, milli ruh göstərərək tarixi missiyamızı yerinə yetirdik.

Əgər bir xalqın müqəddəs əməliyyatı da, şübhəsiz ki, Azərbaycanın hərbi tarixinə şəərəfli, parlaq səhifə kimi yazılacaq. Son dərəcə yüksək dəqiqliklə hədəfi vuran və qarşısızalmaz zərbə gücünə malik silahlarla, düşmənin ağır texnikasını və canlı qüvvəsini darmadağın edən pilotsuz uçuş aparatları ilə ordumuzun modernləşdirilməsi Azərbaycan ordu quruculuğu istiqamətində görülən ciddi tədbirlərin kiçik bir hissəsidir. Məhz elə buna görə də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin hazırda dünyanın ən güclü 50 ordusundan biri olması da bunun bariz ifadəsidir.

Əgər bir xalqın müqəddəs əməliyyatı da, şübhəsiz ki, Azərbaycanın hərbi tarixinə şəərəfli, parlaq səhifə kimi yazılacaq. Son dərəcə yüksək dəqiqliklə hədəfi vuran və qarşısızalmaz zərbə gücünə malik silahlarla, düşmənin ağır texnikasını və canlı qüvvəsini darmadağın edən pilotsuz uçuş aparatları ilə ordumuzun modernləşdirilməsi Azərbaycan ordu quruculuğu istiqamətində görülən ciddi tədbirlərin kiçik bir hissəsidir. Məhz elə buna görə də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin hazırda dünyanın ən güclü 50 ordusundan biri olması da bunun bariz ifadəsidir.

Düşünürəm ki, mənəviyyatımız qalıbiyyətimizə yol açdı, bizim qalıbiyyətimizdə milli dəyərlərimiz çox böyük rol oynadı. Məhz bu cür milli dəyərlərə sahib olan xalq qəhrəman oğulları yetişdirə bilər. Torpaq, Vətən sevgisi ilə yetişdirilən, “Vətən anadır, Vətəni ana kimi sevməli, ana kimi qorunmalı” deyimini həyat əməliyyatına çevirən Azərbaycan oğulları əlbəttə, lazımı gələndə bu müqəddəs əməliyyatda canlarından keçib şəhid olmağı özələrinə şəərəf bildirdi.

Müharibədən sonrakı dövr

Ölkəmiz üçün yeni dövr başlayır - quruculuq dövrü. Mənfur düşməni işğal edilmiş bütün torpaqlarda olan tikililəri yerlə-yeksan edib. Bütün binalar, tarixi abidələr, məscidlər, qəbirlər, məzarlıqlar mənfur düşmənin tərəfindən dağıdılıb. Onlar hamısı bərpa ediləcək.

Bundan sonra Azərbaycan yalnız inkişaf edəcək. Azad edilmiş torpaqlara bundan sonra həyat qayıdacaq. Hər bir vətəndaşımız, gənclərimiz bu məsələlərdə fəal olmalıdır.

Olimpiada sınağından qalib çıxan tələbə

Son illərdə dünyanın mötəbər elm müsabiqələrində ölkəmizi layiqincə təmsil edərək Vətənə medallarla qayıdan gənclərimizin sorağı nüfuzlu universitetlərdən gəlir. Onlardan biri də müxtəlif səviyyəli beynəlxalq olimpiadalarda medal qazanan, elm yarışlarında yaşının üstünə yaş artıran, bir az da mübaliğəli desək, olimpiadalarda böyüyən, hazırda Cənubi Koreyanın Qabaqcıl Elm və Tədqiqatlar İnstitutunda (KAIST) təhsil alan Turan Məmmədlidir.

Onu həm də vətənpərvərliyinə görə də tanıdıq. Taylandda keçirilən 49-cu Beynəlxalq Kimya Olimpiadasında T.Məmmədli Ermənistan bayrağına etiraz jesti nümayiş etdirməsi ilə yaddaşlarda qalıb. Olimpiada sınaqlarından qalib kimi ayrılan gənc tələbə ali təhsil həyatının birinci ilində pandemiya sınağından necə çıxır? İstedadlı tələbəmizlə eksklüziv söhbətimizdə buna aydınlıq gətirməyə çalışdıq.

- Pandemiya dövründə dərsləriniz necə keçir? Daha çox hansı formata - məsafədən və ya hibrid modelə üstünlük verilir?

- KAİST-də dərslər artıq 2 semestrdir (yaz və payız) ki, onlayn keçirilir. Dərslərin çoxu Zoom proqramı vasitəsilə canlı baş tutur. Bəzilərində isə professorlar öz mühazirələrini videoya çəkir və materialı KAİST-in

özəl dərs sayına qoyur. Bəzi professorlar canlı dərs üçün başqa proqramdan (youtube, etc) istifadə edir. Qalan dərslərdə isə professorlar mühazirələrini KAİST-in dərs portallarına yükləyirlər. Sadəcə, kiçik sayda laboratoriya dərsləri Koreyada qalan tələbələrə 3 nəfərdən ibarət qruplar olaraq offlayn keçirilir.

- Təhsil aldığınız universitet tələbələr üçün hansısa imkan və güzəştlər təbiiq edibmi?

- O qədər də böyük güzəştlərin təbiiq olunduğunu düşünmürəm, çünki dərslər eyni intensivlikdə davam edir. Sadəcə, bəzi professorlar normal (A/B/C...F) qiymətləndirmə əvəzinə S/U qiymətləndirməsindən istifadə edir. Amma bəzi professorlar imtahan zamanı baş verə biləcək potensial internet probleminin bizim qiymət-

lərimizə təsir edəcəyini bildirirdi.

- İmtahanların təşkili necədir? Pandemiya professor- tələbə münasibətlərinə necə təsir etdi?

- İmtahanların da əksəriyyəti özümü 2 kamera ilə çəkməklə Zoom vasitəsilə baş tutur. Bəzi professorlar isə imtahan zamanını minimuma endirərək baş verə biləcək qayda pozuntularının qarşısını almağa çalışır. Tələbələr öz qeydlərini professorlara email vasitəsilə və ya onlayn dərslərdə mesaj (chat) ilə çatdırırlar. Tələbə Koreyadadırsa, öncədən razılaşdırılmış müəyyən zaman ərzində professorun otağına gedib onunla görüşmə haqqına sahibdir.

- Öz ixtisasınız barədə nə deyə bilərsiniz? Seçdiyiniz ixtisas sahəsi nə dərəcədə prioritetdir?

- Mənim 2 ixtisasım var. Kimya və biomolekulyar mühəndisliyi və kimya.

Turan Məmmədli:
"Tədqiqatlara böyük marağım var"

Tanıtım

Mənim hazırda daha çox üstünlük verdiyim ixtisas kimya və biomolekulyar mühəndisliyidir, bu sahənin hazırda bütün dünyada çox prioritet olduğunu düşünürəm. Koronavirusa qarşı vaksin hazırlanması və Elon Maskın bu yaxınlarda "Carbon capture" texnologiyalarına böyük investisiya ayırması bunun əyani sübutlarıdır.

- Universitetdə olimpiada təcrübəsi varmı və varsa, marağ göstərsinizmi? Tədqiqatlara marağınız varmı?

- Universitetimizin başqa ali məktəblərlə keçirilən robot yarışları və elmi konfransları haqqında məlumatlı olsam da, KAİST-in universitet olimpiadalarında iştirakı barədə informasiyam yoxdur. Tədqiqatlara böyük marağım var, son qış tətilində kimya mühəndisliyi, yay tətilində isə kimya laboratoriyalarında tədqiqatlarda iştirak etmişəm. Tədqiqatlarda iştirak etmək üçün prosedür məşğul olduğum sahəni bəyəndiyiniz professorlara e-mail vasitəsilə yazmaqdan və ondan müsbət cavab almaqdan ibarətdir.

Oruc MUSTAFAYEV

2000-ci il yanvarın 14-də Xızı rayonunun Giləzi kəndində anadan olub. 2007-ci ildə Giləzi kənd tam orta məktəbinin 1-ci sinfinə daxil olub. 2008-ci ildən 2013-cü ilə qədər təhsilini Cəlilabad rayonunun Göytəpə şəhərində yerləşən Vüqar Mürsəlov adına 1 nömrəli orta məktəbdə davam etdirib. Lənkəran şəhəri 4 nömrəli humanitar təmayüllü məktəb-liseyin eksperimental pilot sinfində təhsil alıb. 2015-ci ildə respublika fənn olimpiadasında qızıl, 2016-cı ildə gümüş, 2017-2018-ci illərdə isə qızıl medal qazandı. 2016-cı ildə İndoneziyada keçirilən İJSO Beynəlxalq Fənn Olimpiadasında və 2017-ci ildə Taylandda keçirilən 49-cu Beynəlxalq Kimya Olimpiadasında bürünc medallara layiq görüldü. 14-cü Beynəlxalq Elm Olimpiadasının bürünc, 52-ci Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadasında gümüş medallarını qazandı.

"Yuxusuz gecələrin bəhrəsidir uğurlarım"

Nurana Əliyeva:
"Hər dəfə sevincimi müəllimlərimlə və valideynlərimlə bölüşməyə tələsirəm"

yaratdığı barədə geniş məlumat verməyə razılığını ala bildim.

IX beynəlxalq on-line müsabiqəsində

Bu günlərdə o, Frans List Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə keçirilən (Franz Liszt Center Piano Competition) pianoçuların beynəlxalq müsabiqəsində III yeri layiq görüldü. Firsəti əldən verməyib qalibi mən də təbrik etdim. Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyasının "Gənclərə dəstək" layihəsi çərçivəsində 2 fevral "Gənclər günü" nə həsr olunmuş "Gəncliyin dalğasında" virtual konsertdə də Nurana Əliyeva öz istedad və bacarığını nümayiş etdirdiyini söylədi. Dedi ki, "Kainat" Gənclik Mərkəzinin keçirdiyi İslam Dünyası gənc klassik musiqi ifaçılarının IX beynəlxalq on-line müsabiqəsində I yeri layiq görüldüyüm üçün ilk öncə məktəbimizin direktoru Aytən Əhmədovaya təşəkkür edirəm.

Danışdıqca səsinin tembrindən həyəcanlı olduğumu hiss etdim. Odur ki, bir az təmkinli olmağı tövsiyə etdim. Cavabında, inanmı ki, bütün müsabiqə və festivallarda yaşa-

dığım həyəcanlı anları sizinlə danışarkən qeyri-ixtiyari təkrar yaşayıram, söylədi, sonra isə özünü ölə alıb, məsləhətimi yerinə yetirmiş kimi təmkinlə söhbətini davam etməyə başladı.

Lauret adını qazanıb

Beynəlxalq müsabiqələr laureatıyam. Şübhəsiz musiqiçi ailəsində böyüməyimin bu sahədə nailiyyətlərə imza atmağında rolunu, təsiri böyük olub. Ancaq buna baxmayaraq hər dəfə birincilik qazanmaq naminə əzmkarlıq nümayiş etdirmişəm, bütün yarışmalara özümü səfərbər etmişəm ki, qələbə mənədən yan ötüşə bilməsin. İnadkarlığım enerjilə, enerjimsə hədsiz həvəsimlə birləşməsəydi mən səhnədə pərvalana bilməzdim.

Mahnıların qanadlarında

Mən ifa etdiyim mahnıların qanadlarında yüksəlirəm, inanmı, sanki real həyatdan ayrılıb başqa bir aləmə qovuşuram mahnı ifa edərkən. Budur mənim bütün naili-

yələrimin əsas səbəbi, qaynağı, mayası. Çəkdiyim yuxusuz gecələrin bəhrəsidir uğurlarım. Yəni, mən musiqiyə yaşayıram, musiqiyə nəfəs alıram. Həmişə münisiflər heyətinin alqışları altında mənə təqdim olunan mükafatları alanda bilirsiniz hansı hissləri yaşayıram, necə sevinirəm? Hər dəfə sevincimi müəllimlərimlə və valideynlərimlə bölüşməyə tələsirəm. Çünki bütün qələbələrimdə onların payı kifayət qədərdir. 2018-ci il "Testene-Art" III Beynəlxalq İncəsənət festival-müsabiqəsində, Moskvada, Türkiyədə, Fransada keçirilən beynəlxalq müsabiqələrdə diplom və kuboklarla layiq görülmüşəm. Paris Beynəlxalq Konservatoriyasının direktoru Ədilə Əliyevadan, Moskva P.İ.Çaykovski adına Dövlət Konservatoriyasının dosenti Sergey Qlavatskidən aldığım ustad dərsləri mənə daha da yeni-yeni mahnılar ifa etməyə ruhlandırır.

"Alem Talant Star" müsabiqəsində

Qazaxıstanın Aktobe şəhərində keçirilən gənc istedadların "Alem Talant Star" müsabiqəsinə 800 iştirakçının qatıldığı yarışmada Qran-pri qazandım. "Testene Art Baku" III Beynəlxalq incəsənət festival-müsabiqəsində müxtəlif yaş qrupları üzrə respublikamızın və dünyanın bir çox ölkələrindən nümayəndələr təmsil olunurdular. Münisiflər heyətindən adımı I yeri layiq olduğumu eşitdikdə hansı hissləri keçirdiyimi təsvir etmək çətinidir. Fransada Nikolay Rubinsteyn adına

beynəlxalq musiqi festivalında da yarışmamız çox maraqlı keçdi. II yeri qazandım. Amma ruhdan düşmədim. II yer qazanmağımın da səbəbi həyəcan oldu.

İfa etdiyi mahnının notlarını hədiyyə edib

İtaliyada keçirilən Pietro Argento beynəlxalq müsabiqəsində Qara Qarayevin "Neftçilər" əsərinin ifa etdim. Mahnı çox xoşlarına gəlmişdi. Müsabiqədən sonra münisiflər heyəti ifa etdiyim mahnının notlarını mənə istədi. Qaliblərin sırasında mənim də adı vardı. Beynəlxalq müsabiqələrə qatıldıqca dostlarımla sayı da artırdı.

İfaçılıq sənətinin mahir bilicisi olmaq

Əvvəllər ingilis dilini zəif bildiyimdən xarici uşaqlarla üyüm istəyəndə qəddər ünsiyyət qura bilmirdim. Çox utanırdım. Bu problem də artıq arxada qalıb, sərbəst danışa bilirəm. Boş vaxtlarımda dünyəşöhrətli klassiklərin - İ.S.Baxın, L.V.Bethovenin, V.A.Motsartın, V.Y.Haydnın əsərlərindən parçalar ifa edirəm. Əminəm ki, zəhmətüm hədəfə getməyəcək, əzmkarlığım sayəsində qazandığım uğurlar gələcəkdə ən böyük arzularımın reallaşmasına zəmin yaradacaq. Arzum isə təbii olaraq gələcəkdə ifaçılıq sənətinin ən mahir bilicisi kimi səhnələri fəth etmək, məşhur musiqiçi kimi tanınmaqdır.

Sifai SƏFƏROVA

Adı birincilər sırasında

Azərbaycan Milli Konservatoriyasının tərkibində fəaliyyət göstərən İncəsənət Gimmnaziyasında fortepiano ixtisası üzrə təhsil alan Nurana Əliyevanın adı bütün müsabiqə və festivallarda birincilər sırasında çəkilib. Həmişə də qazandığı uğurlarla o, təhsil aldığı məktəb kollektivinə, müəllimlərinə və valideynlərinə, onu tanıyanlara və sevgilərə hədsiz sevinc hissləri yaşadı. Pandemiyanın tələblərinə uy-

ğun olaraq biz onunla onlayn şəraitdə görüşüb ətraflı söhbətləşdik. Həmsöhbət olacağımızı, barəsində yazı hazırlamaq fikrində olduğumu biləndə özünəməxsus tərzdə utancaqlıq da nümayiş etdirdi. Hiss etdim ki, tərifli o qədər də sevinən gənc deyil. Amma danışmalıydı ki, biz də, sizlər də bu istedad sahibinin yaradıcılıq dünyasına birlikdə baş vura bilək, nailiyyətləri barədə məlumatlı olaq. Çətinliklə olsa da mənimlə həmsöhbət olmağa və sevimli musiqi aləti olan fortepiano ilə xarüqələr

“Rəqəmsal bacarıqlar”

Nilufər Rəhimova:

“Layihənin tətbiq olunduğu məktəblərin müəllim və şagirdləri distant formada dərslərin keçirilməsinə daha asan adaptasiya olublar”

➔ **Əvvəli səh.1**

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş “Milli Prioritetlər”də şagirdlərin rəqəmsal bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi barədə də vəzifələrlə müəyyən olunub. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Bu gün informasiya cəmiyyətinin və rəqəbatə davamlı yüksək texnologiyalı milli iqtisadiyyatın yaradılması bir sıra ölkələrin dövlət siyasətinin əsas istiqamətinə çevrilmişdir. Belə ki, artıq informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsi inkişafın ən önəmli amili kimi çıxış etməkdədir. Bunu nəzərə alaraq, son illər ölkəmizdə digər sahələrdə olduğu kimi, təhsil sahəsinin də informasiyalaşdırılması sürətli inkişaf dövrünü yaşayır. Cənab Prezident İlham Əliyevin imzaladığı “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədində əsas istiqamətlərdən biri də möhz dünyada artan rəqəbatə hazır olmaq üçün yüksək rəqəbatli insan kapitalının formalaşdırılmasıdır. Bunun üçün isə XXI əsrin tələblərinə uyğun müasir təhsil və innovasiyaları təşviq edən münbit şərait əsas şərtlərdir. Təhsil sisteminə gənc nəsli gələcək rəqəmsal texnologiyalar dövrünə hazırlamaq üçün onlara məktəb yaşından rəqəmsal sənədlərin aşılanması diqqət yetirilməlidir. Qeyd olunanları rəhbər tutaraq, “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi çərçivəsində uşaqların məktəb yaşlarından alqoritmik düşüncə, məntiqi tətəkkür, layihə qurmaq bacarıqlarının inkişaf etdirməyə, eləcə də onlara proqramlaşdırma əsaslarını aşılamağa çalışırıq.

- “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi çərçivəsində görülmüş işlərə nəzərə salaq.

- 2017-2018-ci tədris ilindən etibarən təhsilalanların İKT bacarıqlarına dərindən yiyələnməsi, onların informasiya məkanında məqsədyönlü fəaliyyətinə nail olunması, rəqəbat-qabiliyyəti və məntiqi düşüncə tərzinə malik şəxslər kimi formalaşmasını təmin etmək məqsədilə ümumtəhsil məktəblərində “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin tətbiqinə başlanılıb. Layihə artıq dörd ildir ki, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və “Alqoritmika” beynəlxalq təhsil şirkətinin birgə əməkdaşlığı çərçivəsində reallaşdırılır. İlk olaraq, layihə Bakı şəhərində 45 məktəbdə 5-ci sinif üzrə 65 min şagirdi əhatə edib. 2018-

2019-cu tədris ilində ölkə üzrə daha 73 məktəbdən 26 min şagird layihəyə cəlb olunub. 2019-2020-ci tədris ilində isə layihə artıq ümumi 123 məktəb üzrə 70 min IV, V, VI və VII sinif şagirdlərini əhatə edib. Cari tədris ilinin statistik göstəricilərinə əsasən bildirim ki, ölkə üzrə layihənin əhəmiyyətini, uğurlu tətbiqini, eləcə də ictimaiyyət tərəfindən müsbət qarşılanması nəzərə alınaraq, layihənin əhatə dairəsi həm coğrafi, həm də müəllim və şagird sayı baxımından genişləndirilib. Hazırda “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsi Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şəki, Şirvan, Şamaxı, Lənkəran, Biləsuvar, Mingəçevir şəhər və rayonları üzrə 222 məktəbdə tətbiq edilir və 120 minə qədər II-IX siniflər üzrə Azərbaycan və rus bölmələrinin şagirdlərini əhatə edir. “Alqoritmika” beynəlxalq təhsil şirkətinin peşəkar metodist və məzmun heyəti tərəfindən yeni üsullar və ən innovativ metodlardan istifadə etməklə hazırlanan proqram bu sahə üzrə ən yaxşı təcrübələri özündə birləşdirir. Proqram fərdi təlim, nəzəriyyə və tətbiqi yanaşma, fənlərarası əlaqə və motivasiyanın artırılması prinsiplərinə əsaslanır. 2020-2021-ci tədris ilindən etibarən

barən layihə çərçivəsində təhsil alan VII, VIII və IX sinif şagirdlərinə artıq yüksək səviyyəli “Python” proqramlaşdırma dili üzrə dərslər keçirilir. Bütün məktəblərdə dərslər zamanı şagird və müəllimlər tərəfindən istifadə olunan rəqəmsal sistemin uğurlu tətbiqi üçün İKT infrastrukturunun əhəmiyyətli dərəcədə təkmilləşdirilməsi işləri həyata keçirilib, Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsinə sürətli çıxış təmin olunmuşdur.

Bu illər ərzində məktəblərdə layihə çərçivəsində informatikanın yeni formatda tədrisi ilə yanaşı, müxtəlif yaş qrupları üzrə şagirdlər üçün həm

beynəlxalq, həm də yerli müsabiqələr və tədbirlər keçirilib. Məsələn, 2019-cu ildə ölkədə layihə çərçivəsində “Kod saatı” qlobal hərəkatı üzrə irimiqyashlı tədbirlər həyata keçirilib. Tədbirlərə qatılan 3 mindən çox şagird “Scratch” - xüsusi yaradılış vizual proqramlaşdırma mühitində məsələləri həll etmək imkanı əldə edib. “Kod saatı” hərəkatının məqsədi şagirdləri proqramlaşdırmanın maraqlı, asan və əlçatan olması barədə məlumatlandırmaq olub. Çoxsaylı beynəlxalq müsabiqələr və tədbirlərlə yanaşı, layihə çərçivəsində ötən ilin de-

əsasən deyərək bilirik ki, layihədə iştirak edən şagirdlər yüksək texnoloji ixtisaslara daha çox maraq göstərir. Şagirdlər arasında keçirilən sorğular və müsahibələri təhlil etdikcə, onlar tərəfdən marağın artırılmasında layihənin rolunun böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi ortaya çıxır. Layihə təhsilalanlara yeni texnologiya və rəqəmsal bacarıqları təcrübədə öyrənməyə, proqramlaşdırmanın sirlərinə bələd olmağa imkan verir. Onlar təkcə proqramlaşdırmanı deyil, bilimin təcrübədə tətbiqi bacarıqlarını da öyrənirlər.

Şagirdlər tərəfindən informatika fənni üzrə yeni məzmunun mənimsənilməsində müəllimlərin rolu danılmazdır. Hazırda 13 mindən çox müəllim heyəti 120 minə yaxın Azərbaycan və rus bölmələrində təhsil alan II-IX sinif şagirdinə informatika fənnini yeni formatda tədris edir. Müəllim heyəti tədris il ərzində peşəkarlıq səviyyələrinin təkmilləşdirilməsi və layihə çərçivəsində tədris olunan məzmunun öyrədilməsi məqsədilə, mütəmadi təlim və vebinarlara cəlb olunur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, müəllimlərin keyfiyyət göstəriciləri ildən-ilə artır.

- Pandemiya “Rəqəmsal bacarıqlar”a necə təsir etdi? Yeni imkanlardan danışmaq olarmı?

- Yeni tədris ilinin başlanması qərarının elan edilməsinə qədər layihə üzrə hər iki formatda tədris üçün hazırlıq işləri aparmışdıq; həm ötən ilin mart ayından etibarən uğurla başladığımız onlayn tədris formatı, həm də adi - ənənəvi formada. Məsafədən tədrisə davam etmək üçün layihə çərçivəsində bir sıra işlər aparılıb. Şagirdlərin tədrisini distant formatda təşkil etmək üçün layihənin platforması yeni formata uyğunlaşdırılıb. Platforma şagirdlər üçün daha əlçatan olması üçün sadələşdirilib, hər dərse

- Rəqəmsal bacarıqlar şagirdlərə nə kimi sənədlər verir? Layihə hansı yaş qruplarını əhatə edir?

- Layihənin əsas məqsədi olan “İnformatika” fənninin tədrisinin təkmilləşdirilməsi və fənnin tədrisində yeni yanaşmanın tətbiqi şagirdlərdə analitik düşüncə tərzini, məntiqi tətəkkür, XXI əsr bilik və bacarıqları, kodlaşdırma, təşəbbüs göstərmə, müstəqil və komandada çalışma kimi vərdiş və sənədlərin inkişafına nail oluruq. Gələcək nəslin hərtərəfli inkişafı və onların bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi bu günün təhsilindən asılıdır. Bu illər ərzində müşahidəmizə

uyğun nəzəri materiallardan ibarət ətraflı təqdimat və video izahlar platformada yerləşdirilib. Bu da şagirdlərin mövzularını daha dərindən mənimsəməsinə kömək olub. Həmçinin, layihənin müəllimləri üçün distant formada tədris aparılmasına dəstək məqsədi ilə əlavə vebinarlara təşkil olunub.

Qeyd etmək istərdim ki, pandemiya ilə bağlı vəziyyətə baxmayaraq, planlaşdırıldığı kimi, layihənin yeni tədris ilində əhatəsi genişləndirildi. Cari tədris ilində layihəyə yeni 100 məktəb qoşuldu. Yeni məktəblərdə layihənin tətbiqi prosesinin düzgün qurulması və mürəkkəb icrası məqsədilə mütəmadi görüşlər təşkil olundu. Eyni zamanda, dərslər proqramları təkmilləşdirilmiş, şagirdlər üçün platformada əks olunan materialların daha dərin səviyyədə mənimsənilməsinə imkan verəcək yeni alətlər hazırlanmışdır. Layihə çərçivəsində keçirilən dərslərdə şagirdlərin daha da fəal olmasını təmin etmək məqsədilə məktəblərə təhlil hesabatları təqdim edilir. Təhlil sənədində əks olunan göstəricilərə əsasən məktəblər şagirdlərin fəaliyyətini izləyə və vaxtında yarammış çətinlikləri aradan qaldıra bilərlər. Şagirdlərin fəallığında artım müşahidə olunur.

Şagirdlərin vahid platforma üzərindən layihə üzrə fəaliyyətlərinin davam etdirilməsi üçün “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin platformasını “Virtual məktəb” portalına inteqrasiya etdik. Layihə üzrə öyanı və distant dərslərlə yanaşı, həm Azərbaycan, həm də rus bölmələri üçün teledərslərin yayımı da davam etdirilir. Bu günə qədər layihə çərçivəsində 280-dən çox teledərs efirə gedib. Qeyd edim ki, hazırda layihə çərçivəsində tədris olunan məzmun üzrə dərsləklərin elektron dərslər portalına yerləşdirilməsi üzrə işlər aparılır.

Ümumilikdə qeyd edim ki, “Rəqəmsal bacarıqlar” layihəsinin tətbiq olunduğu məktəblərin müəllim və şagirdləri yeni distant formada dərslərin keçirilməsinə daha asan adaptasiya olublar.

- Layihənin hədəfləri, qarşıda duran planlar barədə nə deyərdiniz?

- Hazırda layihənin genişləndirilməsi istiqamətində planlaşdırma işləri aparılır, strateji məsələlər müzakirə olunur və hədəflər müəyyən edilir. Belə ki, cari ilin pilot II və IX siniflərində layihə rus bölməsinin şagirdləri üçün tədris olunurdu, növbəti tədris ilində isə bu iki sinif üzrə Azərbaycan bölməsinin şagirdləri də layihəyə qoşulacaq. Mövcud məktəblərdə siniflərin sayının artırılması ilə yanaşı, artıq layihəyə qoşulan 9 şəhər və rayonlarla məhdudlaşmış, informatika fənninin tədrisində yeni yanaşmanı yeni bölgələrdən olan daha çox məktəblərdə tətbiq etməyi planlaşdırırıq. Pandemiya ilə bağlı vəziyyətə uyğun olaraq, şagirdlərimiz üçün beynəlxalq səviyyəli, eyni zamanda, milli yarışların təşkili, müəllimlər üçün beynəlxalq seminar və təlimlərdə iştiraklarının təmin olunması nəzərdə tutulur.

Oruc MUSTAFAYEV

Peşə təhsili müəssisələrinin yeni statusu

Ceyhun Kərəmov:

"Publik hüquqi şəxs statusu ilə müəssisənin maliyyə baxımından çevik alətlərə çıxış əldə etməsinə şərait yaranır"

Bu günlərdə Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi publik hüquqi şəxs statusu əldə edib. Bununla da 2019-cu ildə Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin publik hüquqi şəxs statusu əldə etməsi ilə start verilən bu proses Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan 7 peşə təhsil mərkəzini əhatə edib. Ötən il 3-ü Bakı şəhərində, 1-i isə Sumqayıtda fəaliyyət göstərən 4 müəssisənin də status qazanması artıq bu sahədə müəyyən təcrübənin olduğunu deməyə əsas verir.

2015-ci ildən başlayan yol

Peşə təhsil müəssisələrinin publik hüquqi şəxs qismində fəaliyyətinə zəmin 2015-ci ildən hazırlanır. Belə ki, ölkə Prezidentinin 2015-ci il 19 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"na əsasən peşə təhsili müəssisələri şəbəkəsinin rasionallaşdırılması və optimallaşdırılması prosesi bu müəssisələrin birləşdirilməsi və müəyyən peşə istiqamətləri üzrə ixtisaslaşmış peşə təhsili mərkəzlərinin yaradılmasına başlanılıb. Dövlət başçısının 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"nə uyğun olaraq, islahat tədbirləri sürətlənib və 55 peşə təhsili müəssisəsinin bazasında 24 peşə təhsil mərkəzi yaradılıb. Bunun üçün də əvvəlcə monitorinqlər keçirilib, peşə təhsil müəssisələrinin infrastruktur, maddi-texniki bazası, aparılan tədris keyfiyyəti, müəllim-pedaqoji heyətin potensialı qiymətləndirilib. Məhz müvafiq qiymətləndirmə əsasında, peşə təhsili müəssisələrinin idarəedilməsinin daha da təkmilləşdirilməsi, maliyyə vəsaitindən səmərəli istifadə edilməsi, keyfiyyət göstəricilərinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə bir sıra peşə təhsili müəssisələrinin rasionallaşdırılması və optimallaşdırılması, fəaliyyətinin dayandırılması və ya müvafiqi dondurulması, yeni tikiləcək təhsil müəssisələri ilə bağlı tədbirlər görüldü. Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına görə, 24 peşə təhsil mərkəzinin mərhələli olaraq publik hüquqi şəxs kimi qeydiyyatdan keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Publik hüquqi şəxs olmaq peşə mərkəzlərinə nə verəcək?

Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Ceyhun Kərəmovun fikrincə, publik hüquqi şəxs statusuna keçid peşə mərkəzlərinin maliyyə baxımından özü-özünü idarə etməsinə imkan yaradacaq. Çünki publik hüquqi şəxs çevrilən bir peşə müəssisəsi öz ətrafında olan şirkətlərlə əməkdaşlığını genişləndirmək, onlarla daha yaxın əlaqələr qurmaq, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkili və büdcədən-kənar gəlirlərin artırılması imkanını qazanacaq. Onlar bu imkandan səmərəli istifadə etməli, maliyyə azadlığını təmin etmələri üçün uzunmüddətli strateji yanaşmaları olmalı, işəgötürənlərin marağını cəlb etməlidirlər: "Müəssisələr yeni maliyyə mənbələri tapmalı, işəgötürənlərlə əlaqə qurmalı, keyfiyyətli tədris təşkil etməlidir. Bu məsələ publik hüquqi şəxsə çevrilərkən xüsusilə əhəmiyyət kəsb edən məqamlardandır. Çünki publik hüquqi şəxs statusu əldə etməsi ilə müəssisənin maliyyə baxımından çevik alətlərə çıxış əldə etməsinə şərait yaranır".

Əlavə gəlir mənbələri olacaq

Başqa sözlə, publik şəxsə çevrilməklə peşə təhsil müəssisələrinin büdcədən-kənar gəlir qazanmaq imkanları genişlənir: "Məktəb, sadəcə müvafiq ixtisaslar üzrə kadr hazırlayıb, tələbələrə təhsil verir.

Daim dəyişən əmək bazarını və texnologiyanın sürətli inkişafını müşahidə edirik. İşçi karyerası boyunca bir neçə dəfə ixtisasını dəyişmək, yeni bacarıqlar əldə etmək istəyə bilər. Peşə təhsil müəssisəsi onlara təlimlər keçirə, müxtəlif sifarişlər qəbul edə bilər. Təhsil müəssisələrinin ölkə üzrə şəbəkəsinin genişliyini, peşə təhsilinin çevikliyini nəzərə alaraq, fikirləşirik ki, müəssisələr bazarda işəgötürənlərə bu və bu kimi çoxsaylı təkliflər verə bilərlər. Böyük şəhərlərimizdə şirkətlərin kadr potensialının gücləndirilməsi ilə bağlı çətinliklərinin peşə məktəbləri aradan qaldıra bilər".

Üstəlik, həmin müəssisələr üçün nümunələr də var. Belə ki, artıq 1 ildən çoxdur öz fəaliyyətini uğurla quran Sənaye və İnnovasiyalar üzrə BDPTM publik hüquqi şəxs kimi təcrübəsini digər peşə təhsil müəssisələri ilə bölüşür və mümkün çətinliklərdən çıxış yolları göstərir: "Peşə təhsil mərkəzlərində dövlət-özəl əməkdaşlığının qurulduğuna dair yaxşı nümunələr var. Məsələn, Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində belə əməkdaşlıqlar çərçivəsində bir çox layihələr icra edilir. Kadrlar hazırlanır, şirkət əməkdaşları üçün qısamüddətli təlimlər keçirilir.

İşləyərək öyrənmə...

C.Kərəmov Sənaye və İnnovasiyalar üzrə BDPTM-nin uğur qazanan təhsil müəssisəsi olmadığını da vurğulayır: "İsmayilli Peşə Tədris Mərkəzi ilə İsmayilli "Şərab-2" müəssisəsi arasında duala bənzər peşə təhsili və təliminin tətbiqi üzrə qurulmuş strateji əməkdaşlıq çərçivəsində İsmayilli Peşə Tədris Mərkəzinə ayrılan 2 hektar üzüm sahəsində üzümün yetişdirilməsi və yığılmasından tutmuş şərabın hazırlanmasına qədər bütün prosesdə tələbələr iştirak edir. Demək, tələbə təhsilini tamamlayanda artıq ixtisaslı kadr olacaq".

Direktor müavini sözlərinə görə, tutaq ki, avtomobil təmiri üzrə emalatxanası olan müəssisə bundan ikiqat qazanacaq: "Peşə təhsil mərkəzi tədris aparılmadığı saatlarda mövcud emalatxanasından istifadə edə bilər. Çünki publik hüquqi şəxs olması müəssisələrə tədris olmadıqı vaxtdan səmərəli yararlanmaq imkanını verəcək. Üstəlik, peşə təhsilinin ən vacib elementlərindən birini - işləyərək öyrənmə tələbini də yerinə yetirəcəklər. Emalatxana sifariş alacaqsa, işləyəcək. İşləyəcəksə, tələbəsi ni də iş prosesində öyrədəcək. Peşə təhsil pilləsində uğurun şortlarından biri budur: ya tələbə iş üçün işəgötürənin yanına gedəcək, ya da iş məktəbə, məktəb-in emalatxanasına gələcək".

Özü qazanıb özü xərcləyəcək

Publik hüquqi şəxs olmaq o deməkdir ki, peşə təhsil müəssisələrinin rəhbərləri yeni fəaliyyətlər müəyyənəndirib, həmin fəaliyyətlər üzrə xidmət göstərərək yeni büdcədən-kənar vəsait gətirsin. Ancaq bununla iş bitmir. Gələcək vəsaitin necə xərclənməyi də önəmlidir: "Həmin vəsaiti müəssisənin əsas inkişaf istiqamətlərinə yönəldirə biləcəklər. Əldə edilən vəsaitin müəyyən hissəsini, məsələn, ən azı 40 faizini işçilərinin mükafatlandırılmasına xərclənə bilər. Çünki uğurda maliyyə motivasiyası çox önəmlidir".

Burda vacib daha bir məqam ortaya çıxır - fəaliyyətdə hesabathılıq. C.Kərəmov yeni struktur, yeni yanaşma ilə fəaliyyət göstərən peşə təhsil müəssisələrində hesabathılığa önəm verəcəyini bildirir: "Publik hüquqi şəxs statusu hesabathılıqı ləğv etmir. Əksinə, yaxşı rəhbərlər məhz fəaliyyətdə şəffaf maliyyə mexanizmi qurmağı bacaranlar sayılır".

İdarəetmə mexanizmi dəyişdi, bəs, kadrlar?

Tədris keyfiyyətindən danışırıqsa, bu, o deməkdir ki, dəyişiklik istəyirik: "Dəyişikliyi həyata keçirən kimdir? Təbii ki, rəhbər şəxslər və müəllimlər bu prosesin əsas iştirakçılarıdır. Müvafiq sahələr üzrə mütəxəssislər təhsilə cəlb edildiyindən onlar əmək bazarında, şirkətlərdə tələbatı düzgün müəyənələndirəcəklər. Bu, onların özünün də təşəbbüslə çıxış etməsinə, işəgötürənlər qarşısına təkliflərə çıxmasına imkan verəcək".

Bəs, bu dəyişikliyi icra edəcək şəxslər buna hazırdırmı? Dünənə qədər hər çətinliyi dövlət vəsaiti ilə həll edən peşə təhsil müəssisələri yeni tələblərə ayaqlaşma biləcəkmə?

C.Kərəmovun sözlərinə görə, həmin tədris keyfiyyətli quran, həm də geniş əməkdaşlıq imkanları yaradan direktorlar var: "Ancaq hamı haqqında eyni fikri deyə bilərik. Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi peşə müəssisələrinin işəgötürənlərlə əlaqələrinin gücləndirilməsinə dəstək verir. İdarəedicilərin təlimdən keçməsi, onların beynəlxalq təcrübə ilə tanış olmaları üçün imkanlar axtarındaydıq. Son bir neçə ildə bir çox müəssisələrin rəhbərləri beynəlxalq təcrübə imkanları ilə təmin olunublar. Böyük Britaniya və Türkiyəyə təcrübə mübadiləsi məqsədilə səfərlər təşkil edilib".

Bu da həqiqətdir ki, hazırda peşə təhsili müəssisələrinə vəsait əsasən dövlət büdcəsindən daxil olur: "Peşə təhsil pilləsində təhsil alan tələbələr tərkibinə baxsanız, görürsünüz ki, təhsil alanları təqribən 90 faizi dövlət vəsaiti hesabına təhsil alır. İdarəetmə üçün tələb olunan vəsaitdən tutmuş müəllimlərin məaaşına qədər hər ehtiyac dövlət büdcəsindən maliyyələşir".

Başqa bir tərəfdən, publik hüquqi şəxs statusuna keçid qaçılmaz olsa da, bütün peşə təhsil müəssisələrinin imkanları eyni deyil. Hazırda müəssisələrdə infrastrukturun modernləşdirilməsi prosesi davam edir: "Bu il ərzində bir sıra yeni publik hüquqi şəxs yaradılması planlaşdırılır. Artıq 5 müəssisənin sənədləri hazırlanaraq müvafiq qurumlara müraciət olunub. Bərdədə istifadəyə veriləcək yeni müəssisə regionda çox böyük imkanlar vəd edir. Müasir məktəb - müasir emalatxanalar, yataqxana və b. imkanları təhsilalanlar üçün keyfiyyətli təhsilə şərait yaradacaq. Həm sənaye, həm də kənd təsərrüfatı istiqaməti üzrə tədris təşkil ediləcəyi daha bir müasir məktəb isə Cəlilabadda tikilir".

C.Kərəmov bu prosesdə tətbiq ediləcək yeni yanaşmadan da danışır: "Peşə təhsili müəssisələri ilə universitetləri yaxınlaşdırırıq. Mingəçevirdə yaradılacaq peşə təhsili müəssisəsi bu baxımdan ilk olacaq. Belə ki, peşə təhsil müəssisəsi Mingəçevir Dövlət Universiteti ilə eyni kompleksdə olacaq. Eyni bazadan - emalatxana və laboratoriyalardan istifadə ediləcəklər".

Məqsədə doğru addım-addım

Ölkədə peşə təhsili müəssisələrinin publik hüquqi şəxs statusunun əldə etməsi ilə bağlı qərarın arxasında idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsi, maliyyə vəsaitindən səmərəli istifadə edilməsi, keyfiyyət göstəricilərinin yaxşılaşdırılması məqsədi durur. Bu məqsədə gedən yolda peşə təhsil müəssisələrinin doğru qərarlarla daha böyük nəticələr əldə edə biləcəyinə ümid çox böyükdür. Görülən işlər peşə təhsil müəssisələrini məqsədə doğru addım-addım yaxınlaşdıracaq: "İdarəetmə baxımından peşə təhsil müəssisələrinin publik hüquqi şəxsə çevrilməsi önəmlidir. Prosesin sonunda çox böyük nəticələr əldə edəcəyimizi düşünürük".

Ruhyyə DAŞSALAHLI

Yanvar ayı üçün tanınma üzrə müraciətlərin statistikası

Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi tərəfindən yanvar ayı üçün tanınma üzrə müraciətlərə dair statistik məlumat açıqlanıb. Belə ki, qeyd edilən ay üzrə icrası 21 gün ərzində tamamlanan 199 müraciətinin 138-i bərdədə müsəbt qərar verilərək müvafiq şəhadətnamələr təqdim edilib, 61 nəfərin müraciəti isə mənfi qərarla yekunlaşıb.

Tədris dili üzrə bilik səviyyəsinin qənaətbəxş olmaması səbəbi ilə 30, tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil aldığı ölkənin ərazisində kifayət qədər olmaması səbəbi ilə 28, tanınma üçün müraciət etdiyi ixtisasının ölkə ərazisində ekvivalentinin olmaması səbəbi ilə 2 və xarici baza (bakalavr) ixtisasının tanınmaması səbəbi ilə 1 nəfərin müraciəti mənfi qərarla yekunlaşıb.

İxtisas seçimlərində iqtisadiyyat üzrə 34, hüquqşünaslıq üzrə 24, tibb üzrə 24, maliyyə üzrə 23, mühəndislik üzrə 21, biznesin idarə edilməsi üzrə 14, beynəlxalq münasibətlər üzrə 9, turizm üzrə 7, menecment üzrə 6 və digər ixtisaslar üzrə 37 nəfər müraciətçi qeydə alınıb.

Ölkələr üzrə müraciətlərin sayına nəzər saldıqda, Ukraynadan 59, Rusiyadan 51, Türkiyədən 46, Gürcüstandan 17, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığından 5, Qazaxıstandan 5, İrandan 2, Belarusdan 2, Polşadan 2 və Çexiyadan 1 nəfərin yer aldığı müşahidə olunur.

Əlavə olaraq, vətəndaşların Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin internet sahifəsinin (www.kta.edu.az) "Mütəmadi verilən suallar" bölməsi ilə tanış olmaları tövsiyə olunur.

Fənn olimpiadalarının birinci mərhələsinin nəticələri açıqlanıb

10-12 fevral 2021-ci il tarixlərində keçirilən Respublika Fənn Olimpiadalarının rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələri açıqlanıb. Nəticələrə əsasən, olimpiadaların respublika mərhələsinin yarımfinal turunda iştirak edəcək şagirdlərin siyahısı ilə www.olimpiada.edu.az saytıdan tanış olmaq mümkündür.

Respublika Fənn Olimpiadalarının rayon (şəhər) mərhələsinin ümumi nəticələrini yerli təhsil idarəetmə orqanlarından, həmçinin ümumi təhsil müəssisələrindən əldə edə bilərsiniz.

Rayon (şəhər) mərhələsində uğur qazanan şagirdlər və Təhsil Nazirliyi tərəfindən ödənişsiz iştirakı təsdiq edilən beynəlxalq fənn olimpiadalarının qalibləri respublika mərhələsinin yarımfinal turunda iştirak edəcək. Şagirdlərin ümumi nəticələri barədə məlumat yerli təhsil komitələrinə artıq göndərilib. Növbəti mərhələyə qeydiyyat 24-28 fevral 2021-ci il tarixlərində www.olimpiada.edu.az saytı vasitəsilə aparılacaq.

Qeyd edək ki, Respublika Fənn Olimpiadaları "Kapital Bank"ın baş sponsorluğu ilə həyata keçirilir.

RFO təşkilat komitəsi və münisiflər heyəti olimpiada iştirakçılara uğurlar arzulayır!

Təhsil işçiləri üçün "Təhsilin ulduzu" müsabiqəsinə start verilir

Təhsil Nazirliyinin dəstəyi və "T-Network" təhsil işçilərinin təcrübə və kommunikasiya platformasının təşkilatlığı ilə təhsil işçiləri arasında "Təhsilin ulduzu" müsabiqəsinə start verilir.

Məqsəd tədris prosesində tətbiq oluna bilən, təhsilin inkişafına töhfə verən, real təcrübəyə söykənən yeni yanaşmaları və ideyaları tapmaq, geniş auditoriyaya çatdırmaq, beləliklə, öz fəaliyyətində yeniliklərə seçilənləri aşkara çıxarıb onlara "Təhsilin ulduzu"nu təqdim etməkdir. Buna görə müsabiqəyə təqdim edilən ideyalar təhsildəki bir problemin həllinə və ya mövcud vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına yönəlməlidir.

Müsabiqədə bütün təhsil işçiləri fərdi qaydada iştirak edə bilər. İştirakçı öz ideyasını əvvəlcə yazılı formada müvafiq keçid (<https://bit.ly/3dg04ZW>) vasitəsi ilə təqdim etməlidir. Birinci mərhələdə müraciətlər münisiflər heyəti tərəfindən dəyərləndiriləcək və meyarlara uyğun namizədlərlə əlaqə saxlanılacaq. Yazılı müraciətlər 1 mart 2021-ci il tarixində qəbul ediləcək.

Müraciəti müsəbt dəyərləndirilən namizədlər daha sonra ideyanı təqdim etmək üçün video formatında çıxış hazırlayaraq müsabiqəyə təqdim etməlidirlər. Çıxışlar 15 dəqiqədən çox olmamalıdır. Videoçıxışlar 15 mart 2021-ci il tarixində info@network.az e-mail ünvanına göndərilməlidir.

Ən yaxşı 3 ideyanın müəllifi yekun təşkil olunacaq tədbirdə çıxışlarını canlı təqdim edəcəklər. Canlı yayımda "Təhsilin ulduzu" seçiləcək. Final mərhələsinin tarixi yaxın günlərdə açıqlanacaq. Qalib iştirakçıya "Təhsilin ulduzu" kuboku, fəxri diplom və planşet təqdim ediləcək.

Qeyd edək ki, müsabiqənin qiymətləndirmə meyarları, münisiflər heyəti ilə bağlı T-Network platformasından (<http://network.az/>) ətraflı məlumat əldə edə bilərsiniz.

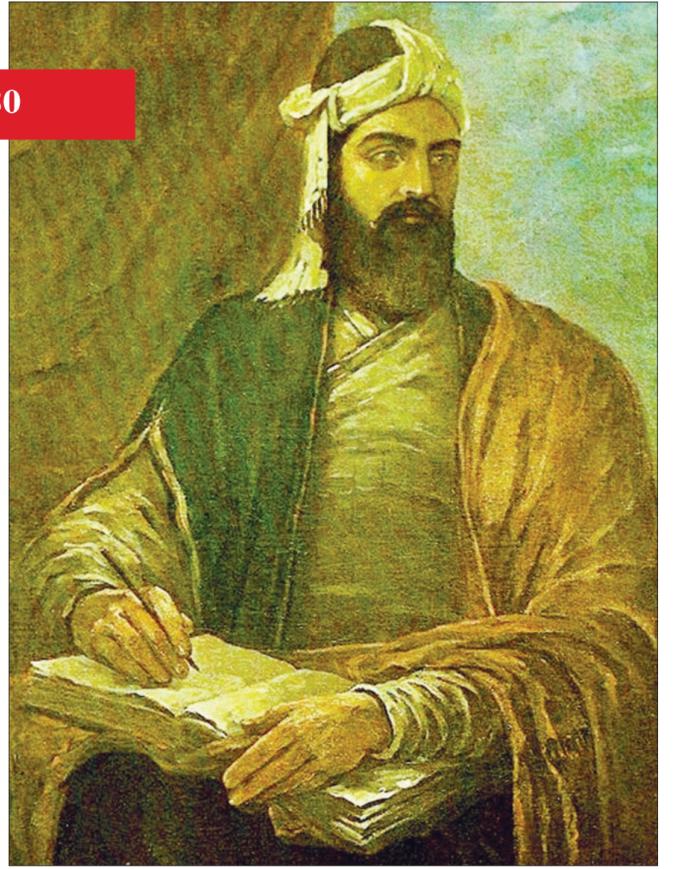
Əziz təhsil işçiləri, hər birinizi "Təhsilin ulduzu" müsabiqəsinə iştirak etməyə, öz təcrübələrinizə əsaslanaraq təhsil prosesində həllini vacib hesab etdiyiniz məsələlərə bağlı yeni yanaşmalarınızı, təkliflərinizi, müşahidə və qənaətlərinizi paylaşmağa dəvət edirik.

Nizami Gəncəvi – 880

Azərbaycanın dahi şairi Nizami Gəncəvi dünya ədəbiyyatında parlaq səhifə açmış nadir şəxsiyyətlərdəndir. Şairin əsərlərini solmayan bir çiçəyə bənzətsək, yaqın ki, səhv etmərik. Çünki Nizaminin poeziyası əsrlərdən bəri öz təravətini daim saxlamış, əbədiyaşarlıq nümunəsi kimi dünya mədəniyyətinə, ədəbiyyatına ölməz incilər bəxş etmişdir. Onun xalqımızın mədəni sərvətinə çevrilən əsərləri Azərbaycanla yanaşı, dünya xalqlarının da tarixi keçmişini və adət-ənənələrini özündə əks etdirir.

Nizami Gəncəvinin əsərlərinin Azərbaycanda öyrənilməsi, əsasən, XX əsrin 40-cı illərindən başlanır. 1939-cu ildə Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illik yubileyi ərəfəsində şairin əsərlərinin elmi tədqiqi və tərcüməsi işlərinə dövlət səviyyəsində start verilmişdir. Lakin Böyük Vətən müharibəsinin başlanılması şairin yubiley tədbirlərini geniş şəkildə keçirməyə imkan vermədi. Yalnız 1947-ci ildə Nizaminin 800 illik yubileyi keçirilmiş və həmin dövrdə onun əsərlərinin tədqiq edilməsi, çapa hazırlanması istiqamətində xeyli iş görülmüşdür.

Təqdim edilən məqalədə ötən əsrin 40-cı illərində Azərbaycanın bir nömrəli mətbu orqanı olan “Kommunist” qəzetində Nizami Gəncəvinin əsərlərinin tədqiq sahəsində atılan ilk addımlardan bəhs edəcəyik.

*Sudan bu kainat yarana bilməz,
Deyə inkar etmək istərsə hər kəs,
Niyyətin varlığı bu sözlərimi
Alimlər yanında isbat etməzmi?*

Nizami Gəncəvinin əsərlərinin Azərbaycanda tədqiqi tarixi

“Kommunist” qəzetində rast gəldiyimiz ilk məqalə Yevgeni Eduardoviç Bertelsin “Azərbaycanın dahi şairi Nizami” (1939) adlı məqaləsində Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığı haqqında məlumat verilir. Müəllif bildirir ki, o zaman ki saray ənənələri Hindistandan Aralıq dənizinə qədər böyük bir ərəzidə ədəbi əsərlərin farsca yazılmasını tələb edirdi. Nizami də zamanın tələbindən yazdığı poemaları müxtəlif hökmdarlara ithaf etdiyinə görə, əsərlərini saray dilində, yəni, farsca yazmağa məcbur idi. Bertelsin fikrincə, Nizami birinci əsəri olan “Sirlər xəzinəsi”ndə xalqın ağır vəziyyətindən, hakimlərin zor və ədalətsizliyindən, kəndlilərin yoxsulluğundan və ağır əməyindən cəsarətlə bəhs edirdi. Onun qənaətinə görə, poemalar hökmdarlar üçün bir öyüd olmalı, onu yaşadan xalqın çəkdiyi iztirabları yada salmalı idi.

Həmid Araslının “Azərbaycan poeziyasının parlaq günəşi-Nizami Gəncəvi” (1939), “Ölməz dastan” (1940), “Ölməz məhəbbət dastanı” (1947), “Cahanşümul sənətkar” (1947) və “Qəlb şairi” (1947) adlı məqalələrində Nizaminin yaşadığı dövrdə Azərbaycanda gəncəli Əbül-Üla, Məshəti, Qiyami-Mutəəzzizi, Şirvanlı Xaqani və Fələki, Beylaqanlı Müccirəddin kimi bütün Yaxın Şərqdə məşhur olan azərbaycanlı sənətkarların yaşadığı bildirilir. Böyük Azərbaycan şairlərinin zəngin əsərləri ilə təbiiylənən Nizami məşhur fars, özbək və ərəb şairləri ilə də maraqlanırdı. “Dədə Qorqud” dastanlarının zənginliklərini dərinləndirən mənimşəyən şair daha orijinal bir yol ilə inkişaf edərək, Yaxın Şərqdə yeni bir məktəbin təməlini qoydu.

Adıçəkilən məqalələrdə Həmid Araslı Nizaminin “Sirlər xəzinəsi”, “Xosrov və Şirin”, “Leyli və Məcnun”, “Yeddi gözəl” və “İskəndərnamə” kimi poemalarını təhlil edərək bildirir ki, dahi sənətkar xalq yaradıcılığının motivlərini yazılı ədəbiyyata gətirmiş, çox əvvəl şeirlər yazmış, lakin ömrünün sonuna kimi yazdığı şeirlərin hamısı bu gün elm aləminə məlum deyildir. H.Araslı vurğulayır ki, təzkirəçilər və şərqşünaslar şairin lirik şeirlərinin həcmi yirmi min beyt olduğunu qeyd edirlər.

Mikayıl Rəfilinin “Azərbaycan incəsənətinin çox qiymətli əsəri” (1939) sərəlvəli məqaləsində böyük sənətkarın “İskəndərnamə” poemasının yeni tapılan əlyazması haqqında məlumat verilir. Bildirilir ki, tədqiqatçı Leninqrad (indiki Sankt-Peterburq-red.) ezamiyyətə olarkən “Sankt Peterburqşəhiyyə vedomosti” jurnalında 1829-cu ildə dərc edilmiş bir məlumat onun diqqətini cəlb edir. Həmin məlumatda “İskəndərnamə” poemasının Ərdəbildə Şeyx Səfi məscidindən götürülmüş Azərbaycan dilində olan əlyazması Peterburqun xalq kitabxanasına verildiyi qeyd edilirdi. Nizaminin yubileyinə hazırlıq zamanı həmin əlyazma Saltukov-Şedrin adına Dövlət Kitabxanasından ta-

pıldı. Poemanın 466 səhifəsinin 11-də incə işlənmiş bədii miniatür var.

Mirzə İbrahimov “Dahi söz yaradıcısı” (1939) və “Böyük Nizami” (1947) adlı məqalələrində Nizaminin yaşadığı dövrlərdən əvvəlki Azərbaycanın siyasi mənzərəsinə toxunur, Babək üsyanının qəhrəmanlıq epopeyası kimi xalqın yaddaşında əsrlərdən-əslərə qədər gəlib çıxdığını bildirir. M.İbrahimov Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını insanlığın şərəf məhəbbəti adlandırır: “Onun təsvirində insan təbiətin ən kamil və yüksək məhsulu, xilqətin tacıdır”. Yazıçı vurğulayır ki, “Xəmsə” yüzrlə Azərbaycan misalları, el ədəbiyyatından alınmış Azərbaycan lətifələri ilə doludur.

Məmməd Mübarizin “Nizami yaradıcılığında utopik sosializm” (1940), “Ölməz dastan” (1941) və “Nizami və Vətən” (1947) məqalələrində isə dahi şairin yaradıcılığı haqqında oxuculara ətraflı məlumat verilir. Məmməd Mübariz yazır ki, yaşadığı cəmiyyətdəki ictimai-iqtisadi bərabərsizliyi görmək, haqsızlığa, zülmə qarşı cəsarətli çıxışlar edib dövrünün ictimai-siyasi quruluşunu amansız tənqid etmək – Nizaminin başlıca xüsusiyyətlərindən olmuşdur. Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin”, “İskəndərnamə” kimi əsərlərinə toxunan müəllif şairi doğma yurdunu sevən, onun gözəlliklərini tərənnüm edən vətənpərvər kimi xarakterizə edir.

Cəfər Hacıyevin (Xəndan-red) “Nizaminin lirik şeirləri” (1947) və “İctimai fikirlərinin bədii tərənnümcüsü” (1947) adlı məqalələri böyük Azərbaycan mütəfəkkirinin anadan olmasının 800 illik yubileyinə hazırlıq dövründə yazılmışdır. Məqalədə müəllif qeyd edir ki, dünya ədəbiyyatına “Sirlər xəzinəsi”, “Yeddi gözəl”, “Xosrov və Şirin”, “Leyli və Məcnun” və “İskəndərnamə” kimi ölməz əsərlər bəxş edən Nizaminin 20 min beytlik divanı mövcud olmuşdur. Təəssüf ki, bu günədək şairin cəmi 1500 beyti toplanıb. Tədqiqatçı alim qeyd edir ki, Nizami lirik parçalarını həmin illərdə, həm də qocalıq dövründə yazmışdır.

Şairin “Sirlər xəzinəsi” əsərinə toxunan müəllif bildirir ki, Nizami Gəncəvi 37 yaşında qələmə aldığı bu əsərdən əvvəl

yazdığı qəzəlləri ilə Yaxın Şərqdə böyük şöhrət qazanmış, əsərləri dillər əzbəri olmuşdur. “Sirlər xəzinəsi” Nizaminin ictimai görüşlərinin bədii ifadəsini verən ilk böyük əsəri idi.

“Nizami əsərləri çapa necə hazırlanmışdır” (1947) adlı məqalədə SSRİ Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, Nizami əsərlərinin tərcüməsinin baş redaktoru, professor Yevgeni Eduardoviç Bertelslə müsahibədə alimlərin tərcümə üzərində işlədikləri zamanı qarşıya çıxan çətinliklərdən danışılır. Akademik bildirir ki, XIV, XV və XVI əsrlərə aid əlyazmalar toplanmış və tədqiq edilmişdir. O, arasdırmalar zamanı bu əsərlərin Nizami ruhuna daha yaxın olan variantları üzərində dayanmış və həmin əsərlərin tərcüməsi məqsədmüvafiq hesab edilmişdir. Bertels Nizamiyə məxsus olan əlyazmaların bugünkü vəziyyətinə təəssüflənir, ona görə də on dördüncü əsrin əlyazmalarını daha etibarlı hesab etdiklərini vurğulayır.

Nizaminin əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etməzdən əvvəl, onun elmi tənqidi mətninin il yarına hazırladığını deyən Y.Bertels bundan sonra şairin əsərlərinin istənilən dilə tərcümə edilməsinin asan olacağına inanır.

Mir Cəlalin “Əsrlərdən gələn dostluq səsi” (1947) məqaləsində Nizami Gəncəvi yaradıcılığında rus xalqına olan münasibətdən söz açılır. Müəllif bildirir ki, şairin “Yeddi gözəl” əsərində əsas hadisələr Bəhrəm şahın həyat və hekayələrindən bəhs etsə də, slavyan qızı Nəsrinnuşun hekayəsi də maraq doğurur. Nizami Gəncəvi Nəsrinnuşun simasında rus xalqının həyat və məişəti, qəhrəmanlığı haqqında söhbət açır. Beləliklə, tədqiqatçı alim Nizami əsərlərinə istinadən Azərbaycan və rus xalqları arasındakı əlaqələri təhlil edir, dahi sənətkardan sonra Azərbaycan ədəbiyyatında rus xalqını, mədəniyyətini yüksək qiymətləndirən Abbasqulu Ağa Bakıxanov, Mirzə Fətəli Axundov, Seyid Əzim Şirvani, Cəlil Məmmədquluzadə və başqa şair və yazıçılarımızın əsərlərini nümunə göstərir.

Nizami Gəncəvinin “Yeddi gözəl” dastanı (1947) redaksiya materialı kimi

imzasız təqdim edilir. Bildirilir ki, bu əsər Nizaminin beş poeması içərisində xüsusi yer tutur. Əsərdə V əsrdə yaşamış Bəhrəm Gurun böyüməsi, bu məharətli ovçunun igidlikləri, onun sağlığı və düşmənləri ilə mübarizəsi, yeddi ölkənin şahzadə qızı ilə yeddi rəngli günbəzdə keçirdiyi günlər, onun zülmkar vəzirini cəzalandırması və zülmü təsvir edilir.

Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illik yubileyi 1947-ci ildə böyük təntənə ilə qeyd edilmişdir. Sentyabrın 22-də SSRİ Sovet Yazıçıları İttifaqı Rəyasət Heyəti ilə Azərbaycan SSR Sovet Yazıçıları İttifaqı idarə heyətinin şairin yubileyinə həsr olunmuş birgə iclasında çıxış edən Səməd Vurğun dahi sənətkarın həyat və yaradıcılığı barədə ətraflı məlumat verərək bildirmişdir ki, Nizami elm və insan zəkasının ilvi nailiyyətlərini bədii təfəkkürün qanunları və gözəllikləri ilə əlaqələndirə bilirdi.

Sentyabrın 23-də keçirilən həmin iclasın davamında yazıçı Nikolay Tixonov Böyük Vətən müharibəsi illərində Leninqradın mühasirəyə alındığı vaxtda “Ermitajda” Nizaminin anadan olmasının 800 illik yubileyi ilə əlaqədar çıxış etmişdir. Müharibənin ağır günlərində, göydə bombalar yağdığı bir vaxtda tədbirdə alovlu nitq söyləyən Nikolay Tixonovun yubileydən sonra onu aparən sürücünün – Nizami kimdir? – sualına cavabı belə olur: O, 800 il bundan əvvəl yaşamış olan Azərbaycan şairidir. O, böyük poemalar yazmış, xalqların istibdadına, avamlığa, əsarətə alınmasına qarşı mübarizə aparmış, öz Vətəni üçün çox sevən saf qəlbli cəsur qəhrəmanları tərənnüm etmişdir.

“Mütəfəkkir sənətkar” (1947) məqaləsində isə Heydər Hüseynov Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını təhlil etmiş, əsərlərindəki fəlsəfi fikirləri diqqətə çatdırmışdır. Məqalədə qeyd olunur ki, Nizaminin əsərlərində sadə materializm və ibtidai şəkildə də olsa, dialektika ünsürlərini görmək çətin deyildir. “Xüsusən, kainatın maddiliyi və filosof Falesin dediyi kimi, bu maddi əsasın sudan ibarət olması Nizaminin aşağıdakı mülahizələrində bariz surətdə ifadə edilmişdir.

“Nəvai və Nizami” (1948) məqaləsində Məmməd Mübariz Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Nizaminin böyük özbək şairi Əlişir Nəvaiyə təsirindən, əsərlərindəki oxşar cəhətlərdən söz açır. Qeyd edilir ki, Nizaminin Nəvaiyə təsiri, xüsusilə, özbək şairinin “Xəmsə”yə daxil olan beş poemaya yazdığı nəzirlərdə özünü büruzə verir. Məsələn, Nəvainin “Fərhad və Şirin” əsərində Fərhadın atasının öz oğlunu bəsləmək üçün tikdirdiyi dörd rəngarəng qəsr, bizi Nizaminin “Yeddi gözəl”ində Bəhrəm üçün tikilən Hurəng qəsrini xatırladır. Onun Sokrat dağına gedib İskəndər tilsimini açması, Nizaminin “İskəndərnamə”si qəhrəmanın Dərbənddə Key Xosrov tilsimini açması haqqındakı əfsanəyə bir işarədir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz məqalələr və bədii nümunələr Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illik yubileyi münasibətilə “Kommunist” qəzetində 1938-1948-ci illərdə dərc edilən materialların böyük əksəriyyətini əhatə edir. Faktlardan aydın olur ki, Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyi ərəfəsində təkcə Azərbaycanda deyil, ümumilikdə, sovet ədəbiyyatında bir nizamişünaslıq sahəsi yaranmış və görkəmli mütəxəssislər yetişmişdir. Həmin illərdə ilk dəfə Nizami Gəncəvinin əsərlərinin akademik nəşri hazırlanmış, poema və qəzəlləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuşdur.

Azərbaycanda Nizami irsi həmişə diqqət mərkəzində olmuş, dövlət və hökumətimiz şairin əsərlərini çapı, yeni əsərlərinin üzə çıxarılması və təbliği istiqamətində işlərə böyük önəm vermişdir. Həmid Araslı, Məmməd Mübariz, Mir Cəlil, Mirzə İbrahimov, Mirzəağa Quluzadə, Məmmədəğa Sultanov, Rüstəm Əliyev, Teymur Kərimli, Azadə Rüstəmov, Nüşabə Araslı, Xəlil Yusifli, Əlyar Səfərlilə və başqa görkəmli alimlər dahi sənətkarın irsini müxtəlif aspektlərdən tədqiq etmişlər. Nizaminin anadan olmasının 840, 850, 870 illik yubileyləri ölkəmizdə dövlət səviyyəsində qeyd olunmuş, əsərləri latın əlifbası ilə təkrar çap edilmişdir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2021-ci il ölkəmizdə “Nizami Gəncəvi İli” elan olunmuşdur. İnanırıq ki, bu əlamətdar hadisə Nizami Gəncəvi irsinin daha mükəmməl araşdırılması, şairin yaradıcılığının müasir tələblər baxımından elmi şəkildə tədqiqatla cəlb edilməsi işinə yeni töhfələr verəcəkdir.

Qabil ƏLİYEV,

AMEA Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin dissertantı

Müstəqillik qazandığımız hazırkı şəraitdə müəllimlərə və alimlərə verilən yüksək qiymət, onların yaradıcılığında örnək nümunələrlə ölçülür. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyev cənablarının imzası ilə təsdiq olunan "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda şəxsiyyətyönümlü təhsilin məzmununun yaradılması ölkəmizin bütün müəllimləri qarşısında təxirəsalınmaz vəzifələr qoymuşdur. Çünki strategiyada əsas istiqamətlərdən biri olan şəxsiyyətyönümlü təhsilin məzmununun yaradılması hər müəllimə şamil edilə bilməz. O müəllimə şamil edilə bilər ki, həmin müəllim, ilk növbədə, səriştəsi, savadı, nəzəri və praktik hazırlığı ilə şəxsiyyətyönümlü təhsilin yeni məzmununun yaradılmasında öndə getmiş olsun. Belə öndə gedən müəllimlərimizdən biri də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin "İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası" kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Şahzadə Ağayevdir.

Örnək alim ömrü

Şahzadə müəllimin elmi-pedaqoji fəaliyyətinə diqqət etsək, orada səriştəyə əsaslanan şəxsiyyətyönümlü təhsil, şəxsiyyətyönümlü təlim, şəxsiyyətyönümlü təbiiyyət, şəxsiyyətyönümlü inkişaf yönündə həyata keçirilən işlərin məzmunu ilə tanış ola bilərik. Çünki fizika müəllimi kimi fəaliyyətə başlayan Şahzadə Ağayev təhsil aldığı məktəbdə fənn müəllimi kimi çalışmış, şagird və müəllim kollektivinin dərin rəğbətini qazanmış və novator müəllim kimi şöhrət və izzət sahibi olmuşdur. Bunu gören rayon rəhbərliyi ona etimad göstərərək onu məktəb direktoru vəzifəsinə təyin etmişdir. On illər çox məktəb direktoru kimi fəaliyyət göstərən Şahzadə müəllim rəhbərlik etdiyi məktəbdə şagirdlərin ən sevimi müəllimi, müdrik və gəzən, həyat yolunda onlara istiqamət verən dostu kimi yaddaşlarda qalmışdır. Vaxtilə dərs dediyi, ali təhsilə istiqamətləndirdiyi, yol göstərdiyi şagirdləri görkəmli şəxsiyyətlər kimi ehtiram edirlər. Əslində şəxsiyyətyönümlü təhsilin mahiyyəti fənlərin tədrisi prosesində şagirdlərin biliklərinin əsaslarını verməklə yanaşı, onların bir şəxsiyyət kimi formalaşmasını özümdə ehtiva edən bir metodika nəzərdə tutulur. Şahzadə müəllimin şəxsiyyətyönümlü təhsilin məzmununun yaradılması istiqamətində gördüyü işlərin son nəticəsi ölkəmizin ayırtarı xalq təsərrüfatı sahələrində üçün mütəxəssislər və şəxsiyyətlər yetişdirməyə hesablanan, proqnozlaşdırılan, təhsil və peşəyönümü örnəkləri kimi təqdim olunan pedaqoji kadr hazırlığı işlərinin ən səmərəli fəaliyyət istiqamətlərinin məcmusundan ibarətdir. Onun yetirmələri içərisində ölkəmizin örnək şəxsiyyətləri kimi tanınan elm adamları və ictimai-siyasi xadimlər fikrimizi təsdiq edən örnək nümunələr kimi dəyərləndirilməlidir. Bu, o deməkdir ki, Şahzadə müəllimin pedaqoji kadr hazırlığı işindəki sanbalın, ağırlığın çəkisini müəyyən etməklə bir o qədər də asan deyil. Əslində məktəb rəhbərləri, pedaqoji elmlər üzrə tədqiqat aparandan həm didaktika, həm təbiiyyətşünaslıq, həm də məktəbsənəşünaslıq sahələrində dərin bilimli, bu sahələrdə yenilikləri dəyərləndirməyi, səmərəli müşahidələr aparmağı bacarmalı və aparacağı tədqiqatların nəticələrini elmi məqalələrdə, kitablarda, dərslərdə, dərs vəsaitlərində, monoqrafiyalarda və digər tədqiqat əsərlərində ümumiləşdirərək ölkədə və dünyada gedən təhsil islahatlarında iştirak etməyi bacarmalıdır. Məhz bu baxımdan Şahzadə Ağayevin yaradıcılığı və pedaqoji fəaliyyətini örnək elmi yaradıcılıq və örnək pedaqoji fəaliyyət kimi dəyərləndirmək olar. Çünki onun örnək elmi yaradıcılıq və örnək pedaqoji fəaliyyəti haqqında bizə qədər görkəmli alimlərin fikirləri vardır. Onlardan bir nəçəsini xatırlamaqla fikrimizi əsaslandırmaqla bilərik:

Akademik Hüseyn Əhmədov: - Şahzadə Ağayevin elmi yaradıcılığı demək olar ki, pedaqoji elmin bütün sahələrini özümdə ehtiva edir. Şahzadə Ağayev bütün çıxışlarında və yazılarında pedaqoji elmin yeniliklərinə baş vuran, onu təhlil edərək səmərəli nəticə çıxaran alimlərdəndir. Onun nəzəri hazırlığı ilə praktik fəaliyyətindəki vəhdətdən yaranan elmi əsərlər Azərbaycan pedaqoji fikir tariximizi zənginləşdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Akademik Nürəddin Kazımov: - Ölkəmizdə didaktika sahəsində səmərəli və layiqli tədqiqat aparandan barmaqla saymaq

olar. Yaxşı hal kimi qeyd etmək lazımdır ki, onların içərisində gənc alimlərdən biri də vardır. Fikrimcə, ölkəmizdə pedaqoji mühitdə tədqiqat aparandan hamısı onu tanıyırlar. O, Şahzadə Ağayevdir. Şahzadə Ağayev didaktikanın Azərbaycanda inkişafı tapan bütün tərəflərini təhlil etməyi bacaran, yeni didaktik mahiyyət kəsb edən ideyaları müqayisəli şəkildə şərh edən alimlərimizdəndir.

Professor Əlibəydar Həşimov: - Mən Şahzadə Ağayevi elmi pedaqogikanın ayrı-ayrı sahələrinə dair yazılarda görə tanıyıram. Lakin onunla söhbətimizdən sonra məlum oldu ki, Şahzadə Ağayev örnək təlimi, örnək təbiiyyəti, peşəyönümü ilə bağlı etnopedaqoji dəyərləri seçərək ümumiləşdirmələr aparandan alimlərimizdən biridir.

Professor Əjdər Ağayev: - Mən Şahzadə Ağayevi Masallı rayonunun Mahmudavar kənd məktəbində müəllim işlədiyi vaxtlardan tanıyıram. O zamanlar, onun mətbuat səhifələrində yaxşı məqalələri çap olunurdu. Mən "Azərbaycan məktəbi" jurnalının baş redaktoru vəzifəsində çalışanda onun bizə göndərdiyi məqalələrlə şəxsən özümlə tanış olurdum. Çünki Azərbaycan məktəbi jurnalının baş redaktoru olaraq qabaqçıl məktəb təcrübəsinə dair məqalələri özümlə nəzərdən keçirirdim. Belə məqalələr içərisində Şahzadə Ağayevin məqalələri həmişə seçilirdi. Tale elə getirdi ki, Azərbaycan Elmi Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda bir yerdə çalışmağa başladım. Onunla həmsöhbət olmaq, əməkdaşlıq etmək həm maraqlı, həm də çox faydalıdır.

Professor Zahir Qaralov: - Şahzadə Ağayevlə Masallı rayonunda keçirilən Respublika konfransında tanış olmuşam. Konfransda onun maruzəsi mənim diqqətimi cəlb etdi. Açıq deyim ki, onun çıxışındakı novatorluğu mənim çox xoşuma gəldi. Ona görə onunla ayrıca görüşdüm və söhbət etdim. Onunla söhbətimdən aydın oldu ki, o, bütün pedaqoji fəaliyyətində əsl tədqiqatçı kimi çıxış edir. Ona görə mən Şahzadə Ağayevi rəhbərlik etdiyim Azərbaycan Elmi Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda çalışmağa dəvət etdim.

Şahzadə Ağayevin elmə gəlməsində bənzərsiz rol sahibi olan pedaqogika elmləri doktoru, professor Zahir Qaralov onun həm fəlsəfə doktorluğu pilləsi üçün, həm də elmlər doktoru pilləsi üçün müəyyənləşdirilən dissertasiya mövzularına elmi rəhbər kimi təsdiq olmuşdur. Görkəmli alim, ictimai-siyasi xadim olan Zahir Qaralovun yetirmələri ölkəmizin elmi, ictimai, siyasi mühitində yüksək mövqə tutan görkəmli şəxsiyyətlər kimi tanınmışlar. Onların içərisində yubilyarımız Şahzadə Ağayev də yer alır.

Şahzadə Ağayevin zəngin yaradıcılığı ilə tanış olandan sonra elmi pedaqogikanın bütün sahələrinə aid əsərlər yazan görkəmli bir pedaqog alimin külliyyatı ilə tanış olmaq təsəvvürü qazanırsan. Hansı mövzuda yazırsa-yazmı, yazdığı məqalənin və yaxud əsərin aktuallığını əsaslandırandan sonra tədqiq etdiyi mövzunun əsas ideyasını tutaraq məzmun genişliyinə varır və sonra elmi yenilikləri ardıcıl olaraq açıqlayır. Sonra gəldiyi nəticələri oxuculara təqdim edir. Son illərdə onun çap etdiyi "İbtidai sinif şagirdlərinin əməyə hazırlanması" monoqrafiyasını ardıcılıqla təhlilə cəlb edən professor Mirzəfər Həsənov göstərir ki, pedaqoji ictimaiyyətdə yaradıcılığı ilə geniş tanınan Şahzadə Oğul oğlu Ağayevin ölkə daxilində və xaricdə nüfuzlu jurnallarda çap olunan məqalələrində, elmi konfrans materiallarında və metodik vəsaitlərdə imzasına tez-tez rast gəlmək olur. Onunla uzun illər elmi-pedaqoji əməkdaşlıq etdiyim görə zəhmətsevərliyi, tədqiqatçılıq qabiliyyəti, pedaqoji proses üçün aktual sahə olan örnək hazırlığı probleminin nəzəri və praktik məsələləri barədə yazmış olduğu əsərləri həmişə diqqətimi cəlb etmişdir. Onun tədqiqatlarının əsas mövzusunun ibtidai siniflərdə şagirdlərin örnək hazırlığını nəzəri və praktik problemləri təşkil edir.

Göründüyü kimi, Şahzadə Ağayevin örnək təlimi, örnək təbiiyyəti, peşəyönümü sahəsindəki tədqiqatları bu sahədə çalışan fənn müəllimləri və digər mütəxəssislər üçün bir növ kompas rolunu oynayır. Şahzadə müəllimin ibtidai sinif müəllimlərinə istiqamət vermək baxımından çap etdiyi digər əsərlərində də belə kompas rolunu oynayan mütərəqqi ideyalar və yanaşmalar yer alır. Bu baxımdan onun ibtidai sinif müəllimlərinə, eləcə də ibtidai siniflərdə örnək təlimi, yeni "Texnologiya" fənni tədris edənlərə metodiki cəhətdən istiqamət verən vəsaitləri və monoqrafiyaları, o cümlədən "İbtidai siniflərdə riyaziyyatdan praktik və əyləncəli məsələlər", "İbtidai siniflərdə örnək təlimindən nəzəri və praktik biliklərin verilməsi metodikası", "İbtidai siniflərdə örnək hazırlığından proqramlaşdırılmış yoxlamalar", "İbtidai siniflərdə təlim əməyindən didaktik vəsait", "İbtidai siniflərdə fəal təlimin nəzəri və praktik məsələləri", "İbtidai siniflərdə "Texnologiya" fənni kurikulumundan didaktik materiallar", "İbtidai siniflərdə şagirdlərlə əməli işlərin təşkil texnologiyası", "İbtidai sinif şagirdlərinin əməyə hazırlanması", "İbtidai siniflərdə şagirdlərin texnologiyadan idrak bacarıqları" kimi əsərləri dəyərli vəsaitlər kimi tələq edilmişdir.

Ş.Ağayev professor Zahir Qaralovun rəhbərliyiylə böyük müvəffəqiyyətlə müdafiə etdiyi pedaqogika üzrə fəlsəfə doktorluğu dissertasiyasının şöhrət tapan aprobasiyasından qürurlənərək pedaqogika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün Elmi Şurada təsdiq etdiyi dissertasiya üzərindəki işini tamamlayaraq müzakirələrə təqdim etdi və müdafiəyə buraxıldı. Ən ali elmi qurumlar bu işin reallaşmasına rəvac verdilər. Lakin onun səhətdən yaranan problemlər bu möhtəbər işin reallaşmasına bir qədər mane oldu. Mənfur xəstəliyə mərdənliklə sinə gərən, soyuq qanlıqla ona qarşı mübarizə apararaq qalib gələn Şahzadə müəllim dünyanı lərzəyə gətirən pandemiyanın yaratdığı qadağaların səngiməsini gözləyir. Qadağaların aradan qaldırılmasını biz də səbirsizliklə gözləyirik. İstəyirik ki, qadağalar qurtaran kimi Dissertasiya Şurası fəaliyyətə başlasın və bizim Şahzadə müəllim tribunalına qalxaraq tamamladığı doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək layiq olduğu pedaqogika elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə qazansın.

Güman edirik ki, 70 yaşlı yubilyarımız üçün bundan yaxşı təbrik mövzusu, təbrik məkanı düşünmək və axtarmaq əbəsdir. Biz isə bütün bunları öncəgörməliklə dəyərləndirərək deyirik: Hörmətli Şahzadə müəllim, Sizi 70 yaşına tamam olan yubilyar və müdafiə edərək qazanacağımız pedaqogika elmləri doktoru alimlik dərəcəsi münasibətilə təbrik edirik!

Bitib tükenməyən ailə təbriklərinin fonunda dostlarından, tanışlarından, həmkarlarından gələn təbriklər onu ruhlandırır, sanki ona şafa bəxş edir.

Arzu edirik ki, bu təbriklərin davamı Şahzadə müəllimin 80 illiyi münasibətilə yazılacaq yubiley kitabında yer alsın. Elə bu arzu ilə yazımızı yekunlaşdırırıq, Şahzadə müəllimi bir daha təbrik edirik, ona uzun ömür, cansağlığı, gələcək fəaliyyətində uğurlar diləyirik.

Fərahim SADIQOV,
Bakı Elm və Təhsil Mərkəzinin prezidenti, pedaqogika elmləri doktoru, professor, akademik Yusif Məmmədəliyev, akademik Mehdi Mehdizadə mükafatı laureatı

Bakı Slavyan Universitetinin professoru, görkəmli pedaqog Karim Məmmədovun "Zəngəzurda çap evi" nəşriyyatında nəşr edilmiş tədris vəsaiti "Müstəqillik dövrünün pedaqoji problemləri" (2020, 108 səh.) həsr edilmişdir. Bu dəyərli vəsaitin rəyçiləri professor F.Rüstəmov, professor M.İlyasov, dosent S.Axundova və dosent K.Səmədovdur.

Tədris vəsaiti Azərbaycan pedaqoji cəmiyyətində maraq və rəğbətə qarşılanmışdır. Vəsaitdə müstəqillik dövrümüzün pedaqoji problemləri təhlil, dövrün pedaqoji alimlərinin əsərlərinə nüfuz edilmiş, müəllif baxışından onların əsərlərindəki pedaqoji problemlər geniş təhlilə cəlb olunmuş, fikir və mülahizələr bildirilmiş, pedaqoji elminə gətirdikləri töhfələr təqdir edilməklə bərabər, buraxılmış nöqsanlar da göstərilmişdir.

"Müstəqillik dövrünün pedaqoji problemləri"

Əsərin girişində uzun illər yaşadığımız kommunist ideologiyasının təhsilmizə, mədəni həyatımıza göstərdiyi mənfi təsirlər qeyd edildiyi kimi, həmçinin göstərilmişdir ki, müstəqillik dövrünün gətirdiyi azadlıq, humanizm, demokratiya və yeni pedaqoji təfəkkür işığında yazılan əsərlər rəğbətə qarşılanmışdır.

Müəllif haqlı olaraq göstərir ki, müstəqillik dövrümüzün ən böyük nailiyyətlərindən biri Azərbaycan pedaqoji fikir tarixinin ətraflı şəkildə öyrənilməsinə, şərq, türk xalqlarının pedaqoji fikir tarixinin tədqiq edilməsinə geniş imkan və yolların açılmasıdır. Bu sahədə tanınmış pedaqoglar professorlar H.M.Əhmədov, Ə.Ə.Ağayev, F.A.Rüstəmov, F.Ə.Seyidovun və başqalarının sanballı əsərləri meydana çıxmışdır. Qeyd edək ki, professor Karim Məmmədovun "Şərq pedaqoji fikir tarixindən" adlı əsəri də dəyərli əsərlər sırasındadır. Bu əsər türkcəyə çevrilərək Türkiyədə - İstanbulda da nəşr edilmişdir. Burada "Avestada təbiiyyət məsələləri", "Qurani Kərimdə təbiiyyət məsələləri", "Əl Qəzəlinin pedaqoji fikirləri", "Nəsirəddin Tusinin pedaqoji ideyaları", "Ziya Göybalın" pedaqoji düşüncələri ətraflı təhlil edilmişdir. Həmçinin müəllifin "Türk xalqlarının pedaqoji fikir tarixindən nümunələr" adlı əsəri də bu qəbiləndir. Müəllifin 100-dən artıq əsəri yalnız Azərbaycanda deyil, Türkiyədə, Rusiyada, Gürcüstanda da nəşr olunmuşdur. Elmdə, təhsildə xəmşər, fədakar əməyi "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmişdir.

Müəllifin yeni nəşr edilmiş tədris vəsaitində göstərilir ki, müstəqillik dövründə pedaqogika tarixi və nəzəriyyəsinə dair dəyərli tədqiqat əsərləri də işıq üzünə çıxmışdır. Onların sırasında professorlar A.O.Mehrəbovun, M.A.İsmixanovun, R.L.Hüseynzadənin, L.N.Qasımovanın, M.İ.İlyasovun, H.Ə.Əlizadənin dövrün tələblərinə uyğun olaraq tədqiqat əsərləri çap olunaraq oxuculara təqdim edilmişdir.

Müəllif qeyd edir ki, nailiyyətlərlə yanaşı bir sıra səhvlər də yol verilmişdir. Belə ki, pedaqogikada "metodologiya" anlayışına yanaşmalarda bu, özünü göstərir.

Daha sonra müəllif yanlışlıqlar və problemlər sırasında pedaqoji anlayışların bir çox hallarda yerində və düzgün işlədilməməsi, təbiiyyətin tərkib hissələrinin müxtəlif cür işlədilməsi və əlavə tərkib hissələri ilə sayının çoxaldılması,

pedaqoji prinsiplərdə müxtəliflik, pedaqogika elminin bölmələrinin fərqli bölgüsü, strukturuna fərqli yanaşmalar, bəzi "əxlaq təbiiyyəti"nin "mədəni təbiiyyət" kimi və ya əksinə işlədilməsi, bunların fərqli mənalardan izah edilməməsi, yaxud mahiyyəti əsasən eyni olan, müxtəlif başlıqlarla verilən "Zehni təbiiyyət", "Əqli təbiiyyət", "Ağıl təbiiyyəti" kimi müxtəliflik, yaxud da bəzi mənbələrdə "metod", digərlərində "üsul" kimi ifadələrin işlədilməsi tələbə auditoriyalarında çəşnliq yaradır. Müəllif haqlı olaraq hələ də pedaqogika elminizdə "Ustanovka", "Priyom", "Situasiya" və s. kimi ifadələrin işlədilməsini qəbul etmir. Doğru olaraq bildirilir ki, pedaqogika yarandığı vaxtdan dünyəvi elmdir, bəşəri bir elmdir və bir elm kimi də daim inkişafdadır.

Əsərdə göstərilir ki, bu gün təhsilmizə daxil olmuş "İnteraktiv metodlar" vaxtilə Sovetlər birliyi dövründə "Problemlə təlim" mahiyyəti daşıyırdı. Hər iki metodun mahiyyətinə görə təhsilənlərə obyekt kimi deyil, subyekt kimi baxılması tələb edilirdi. Bunların pedaqoji ədəbiyyatımızda izahının verilməsi, əlbəttə, arzu ediləndir. Həmçinin "İnteraktiv təlim metodları" və "Fəal təlim metodları" bəzi pedaqoji ədəbiyyatımızda eyni mahiyyətdə qəbul edilib bərabərləşdirilir, bəzilərində isə bunların ayrı-ayrı metodlar olduğu bildirilir. Bütün bunlara da pedaqoji ədəbiyyatımızda aydınlıq gətirilməlidir.

Müəllif əsərinin - "Yeni dövrdə pedaqogika elminin təşəkkülünə dair mülahizələr" və "Yeni dövrdə pedaqoji tədqiqatların əsas istiqamətləri" adlı birincisi və ikinci fəslində yuxarıda göstərilən yanlışlıqların geniş şərhini və təhlilini verməklə bərabər, həm də yeni pedaqoji problemlərdən, yeni tədqiqat sahələrindən, xüsusilə müstəqillik dövrünün uğurlu pedaqoji tədqiqat işlərindən ətraflı məlumatlar vermişdir.

Əsərin birinci fəslində pedaqogika elminin dünya təlim və təbiiyyət sistemində inteqrasiya məsələləri, həmçinin müstəqillik dövründə pedaqogika elminin anlayışlarına, metodoloji problemlərinə, strukturuna, dünyagörüş və siyasi mədəniyyət təbiiyyəsinə müxtəlif yanaşmalar təhlil olunaraq müəllifin dəyərli, doğru mülahizələri əsasında şərh edilmişdir.

Əsərin ikinci fəslində isə Şərq pedaqoji fikir tarixinə yeni yanaşmalar, türk xalqlarının pedaqoji fikir tarixinin tədqiqi, Türkiyə və Azərbaycan pedaqoji əlaqələrinin əsas istiqamətləri və yeni dövrdə ölkəmizdə pedaqogika elminin məzmununun təkmilləşdirilməsi sahəsində aparılan işlər yeni pedaqoji təfəkkür işığında, müasir pedaqog - alim baxışında dəyərli fikir və mülahizələr yü-rüdülmüş, ətraflı şərhlər və təhlillər edilmişdir.

Bu əsəri ali məktəb tələbələri və müəllimləri, magistr və doktorantları, habelə pedaqogika sahəsində tədqiqat aparandan tədqiqatçılar üçün dəyərli vəsait hesab edə bilərik.

Rüfət HÜSEYNZADƏ,
Pedaqoji elmlər doktoru, professor, Əməkdar müəllim

Bölgələrdən

Şəhid ailələri ilə görüşlər

Sumqayıt təhsil işçiləri tərəfindən torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlər zamanı qəhrəmanlıqla şəhid olmuş əsgər və zabitlərin ailələri ziyarət olunub.

Təhsil şöbəsinə aldığımız məlumata görə, təhsil işçiləri şəhid ailələrinin evində olub.

Təhsil Şöbəsinin müdiri Arzu Alızadə düşmən üzərində qazanılan tarixi qələbədən və şəhidlərimizin göstərdiyi qəhrəmanlıqlardan bəhs edib. Həmçinin Müzəffər Ordumuzun torpaqlarımızın azadlığı uğrunda göstərdiyi qəhrəmanlıqlar diqqətə çatdırılıb.

Görüşdə dövlətimizin şəhid ailələrinə göstərdiyi diqqət və qayğıdan söhbət açılıb. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən torpaqlarımızın ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin ailələrinə göstərilən qayğı, onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, problemlərinin vaxtında həll olunması xüsusi vurğulanıb.

“Qəhrəmanlar unudulmurlar”

Zaqatala rayonu Aşağı Tala kənd 1 nömrəli tam orta məktəbin tarix müəllimi Günel Mirzəyevanın rəhbərliyi altında VI, VII, VIII sinif şagirdləri ilə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun doğum gününə həsr olunmuş “Qəhrəmanlar unudulmurlar” adlı videokonfrans keçirilib.

Təhsil şöbəsinə aldığımız məlumata görə, tədbirin keçirilməsində əsas məqsəd gənc nəsli vətənpərvər ruhda tərbiyə etmək, gələcəyimiz olan şagirdlərə tariximizi mənimsətmək və vətən uğrunda şəhid olan qəhrəmanlarımızı onlara tanıtməkdir.

Videokonfransda Mübariz İbrahimovun şərəfli ömür yolundan danışılıb. Bildirilib ki, Vətən, torpaq sevgisi, vətənpərvərlik ruhu onu şəhidlik zirvəsinə ucaldıb və “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülüb.

Daha sonra şagirdlər vətənpərvərlik mövzusunda şeir söyləyib və ədəbi-bədii kompozisiya nümayiş etdiriblər.

“Xocalı-sağalmaz yaram mənim”

Xocalı soyqırımının 29-cu ildönümü ilə əlaqədar olaraq Ağcabədi rayon Heydər Əliyev Mərkəzində “Xocalı-sağalmaz yaram mənim” adlı sərgi nümayişinə başlanılıb.

Təhsil şöbəsinə bildiriblər ki, sərgidə faciəni özündə əks etdirən tarixi fotolar, sənədlər, kitab və jurnallar və Mərkəzdə fəaliyyət göstərən “Rəsm” kursunun üzvlərinin rəsm əsərləri nümayiş etdirilib.

Sərgi fevralın 27-nə kimi davam edəcək.

“Zərərli vərdişlər”

Qazax şəhər İ.Qayıbov adına 3 nömrəli tam orta məktəbin VIII-IX sinif şagirdlərinin iştirakı ilə “Zərərli vərdişlər” adlı onlayn görüş keçirilib.

Təhsil şöbəsinə aldığımız məlumata görə, görüşün keçirilməsində məqsəd dünyanı bürüyən narkomanıya, alkoqolizm və digər zərərli vərdişlərin insan orqanizminə vurduğu ziyan haqqında şagirdlərə məlumat vermək və yeniyetmələri maarifləndirmək olub.

Konfransi giriş sözü ilə açan məktəbin psixoloqu R.Əliyeva şagirdlərə zərərli vərdişlər və onların yaratdığı fəsadlar haqqında ətraflı məlumat verib. Uşaqlara və-tənimizə, millətimize, dövlətimizə, ailələrinə yararlı və sağlam bir insan kimi yetişməyi arzulayıb.

Daha sonra şagirdlərin mövzu haqqında araşdırmaları dinlənilib.

“Yol hərəkət qaydalarını öyrənirik”

Balakən rayon ümumtəhsil məktəblərində yol hərəkəti qaydalarının şagirdlər arasında təbliğinin gücləndirilməsi və şagirdlərə təhlükəsiz davranış vərdişlərinin əşlanılması məqsədi ilə tədbirlərin keçirilməsi davam edir.

Təhsil şöbəsinə aldığımız məlumata görə, A.Səhhet adına Həniyə kənd tam orta, M.F.Axundov adına Sanbuq kənd tam orta, Qullar 3 nömrəli kənd ümumi orta və rayonun digər təhsil ocaqlarında “Yol hərəkət qaydalarını öyrənirik” adlı maraqlı tədbirlər keçirilib.

Tədbirlərdə məktəbliləri maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Şakir CƏFƏROV

Ekoloji maarifləndirmə təlimləri

Paytaxtdakı 20 nömrəli məktəb-liseyde şagirdlər üçün ekoloji maarifləndirmə təlimləri keçirilir. Təlimlərin keçirilməsinin əsas məqsədi məktəblilər arasında ekoloji maarifləndirməyə diqqət çəkmək, kağız israfını azaltmaq, təkrar emalı təşviq etmək yolu ilə ağacların qorunmasına, təbiətin mühafizəsinə və ekoloji balansın saxlanılmasına nail olmaq, ətraf mühitin çirkləndirilməsinin qarşısını almaq, tullantılara ikinci həyat vermək və şagirdlərin əsədə vaxtlarının səmərəli istifadəsini təşkil etməkdən ibarətdir.

20 nömrəli məktəb-liseyin psixoloqu Aqil Mübariz tərəfindən keçirilən təlimlər zamanı müasir ekoloji problemlərin yaratdığı fəsadlar, respublikamızda bu sahədə görülən işlər və hər bir vətəndaşın ətraf mühitin qorunmasında rolunu barədə şagirdlərə məlumatlar verilir. Bildirilir ki, plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinə minimuma endirilməsi baxımından onların səmərəli idarə olunması ilə bağlı ölkəmizdə məqsədyönlü işlər görülür. Həmçinin ətraf mühitin mühafizəsinə töhfə verməyin hər kəsin borcu olduğu diqqətə çatdırılır.

Təlimlər zamanı məişət tullantılarının təkrar emalının təbii resurslardan istifadəni minimuma endirdiyi şagirdlərin nəzərinə çatdırılır. Qeyd olunur ki, təkrar emal zamanı bir çox məmulatlar yararlı hala gətirilir və minimum itki ilə yenidən məişətə qaydır.

Təlimlərdə təkrar emala yararlı kağız və plastik tullantıların yenidən istehsalına verə biləcəkləri dəstək barədə şagirdlərə fikir mübadiləsi aparılır və onların maraqlandıran suallar cavablandırılır.

Qeyd edək ki, məktəb-lisey IDEA İctimai Birliyinin təşkilatçılığı, Təhsil Nazirliyi və SOCAR-ın dəstəyi ilə reallaşdırılan ən təhlükəli məişət tullantılarından biri hesab edilən istifadə olunmuş batareyaların xüsusi qutular vasitəsilə toplanması və çəşidlənməsi üzrə yeni layihəyə də qoşulub. Layihə çərçivəsində 20 nömrəli məktəb-liseyde şagirdlər arasında təbliğat-təşviqat işləri aparılır.

Etibarsız sayılır

Sumqayıt şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Ağayeva Aygün Arif qızına verilmiş A-050770 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən 2004-cü ildə Xudiyeva Nərgiz Əlisoltan qızına verilmiş B-013762 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 2 nömrəli tibb məktəbi tərəfindən 1984-cü ildə Əliyeva (Zeynalova) Dürdanə Tağı qızına verilmiş JT-027000 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Sosial-İqtisad Kolleci tərəfindən 2013-cü ildə Qasımzadə Vüqar İlqar oğluna verilmiş AA-035730 nömrəli subbakalavr diplomuna əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ rayon Vəndam qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Osmanlı Zaur Xalis oğluna verilmiş BN-296340 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yevlax şəhər S.Vurğun adına 5 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Rüstəmli Zaur Xalis oğluna verilmiş A-782937 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 61 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Eyvazov Vaqif Nağı oğluna verilmiş A-098210 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kəlbəcər rayon 117 nömrəli tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Bağırzadə (Hüseynzadə) Aynurə Əsgər qızına verilmiş A-052043 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Culfa rayon Xanəqah kənd tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Vəlizadə Ləman Fərman qızına verilmiş A-181382 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt Dövlət Universiteti tərəfindən 2010-cü ildə İsalı Nigar İsaخان qızına verilmiş C-054481 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı Dövlət Regional Kolleci tərəfindən 2019-cu ildə İbrahimova Gülxanım Ağayar qızına verilmiş AA-123770 nömrəli subbakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı Dövlət Regional Kolleci tərəfindən 2020-ci ildə İbrahimov Ağasəyid Ağayar oğluna verilmiş AA-140853 nömrəli subbakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Tənənəm kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Məmmədova (Abbasova) Gülnar İbrahim qızına verilmiş A-393769 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2001-ci ildə Əsgərov Asaf Nurəddin oğluna verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şakı şəhər 19 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Saadov Yəhya Namiq oğluna verilmiş B-144991 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Xınaxlı kənd ümumi orta məktəbin IX sinfini 2015-ci ildə bitirmiş Şirinov Xəyal Elman oğluna verilmiş A-541806 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 14 nömrəli tam orta məktəbi 2002-ci ildə bitirmiş İmanov Elgün Sevidik oğluna verilmiş A-595366 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi tərəfindən 2011-ci ildə Şahbazov Telman Çarkəz oğluna verilmiş B-199547 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Saatlı rayonu Azadkənd kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1992-ci ildə bitirmiş Şahmuradov Mukhiddin İsrailoviç oğluna verilmiş A-470661 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Kərimbəyli kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Şahverdiyeva (İmanova) Dilarə Rəhman qızına verilmiş 228219 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Əyani-qiyabi orta məktəbi 1992-ci ildə bitirmiş Quliyev Subhan Qələndər oğluna verilmiş A-267695 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Qayıdış qəsəbə 3 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Səttarov Sərdar Amil oğluna verilmiş A-319426 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Sütəmurdov kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Gənciyeva Leyli Məmmədli qızına verilmiş A-469979 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon Sirik kənd tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Cəbrayılova Çimnaz Ramiz qızına verilmiş B-231190 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 242 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş Yusubov Orxan Şahin oğluna verilmiş B-600365 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Dəliməmmədli şəhər tam orta məktəbin IX sinfini 2012-ci ildə bitirmiş Bağirov Samir İqbal oğluna verilmiş A-207862 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Səfikürd kənd tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitirmiş Aışov Rəşad Yolçu oğluna verilmiş 000840 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat əvəzi arayıt itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Maliyyə İqtisad Kolleci tərəfindən 2002-ci ildə Babayeva (Vahidova) Həlime Məlikdədaş qızına verilmiş AB-II-079488 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər S.Vurğun adına 1 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Baxışov Ruslan Əmirxan oğluna verilmiş A-273145 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Mollacəlillli kənd tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Atayeva (Əhmədova) Gülmirə Eldar qızına verilmiş B-129589 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 138 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Əsədova (Baxşəliyeva) Samirə Mehman qızına verilmiş A-700839 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 11 nömrəli tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitirmiş Babazadə (Həsənova) Afaq Qəzənfər qızına verilmiş A-417879 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər İ.Qayıbov adına 1 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Xalafov Fuad Tofiq oğluna verilmiş B-691770 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 44 nömrəli məktəb-liseyi 1994-cü ildə bitirmiş Rzayeva Kəmalə Vaqif qızına verilmiş A-089090 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 39 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Qasimov İmran Füzuli oğluna verilmiş A-523113 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir rayon Şilyan kənd tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitirmiş Şirəliyev İlkin Tarverdi oğluna verilmiş 044218 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Sosial İqtisad Kolleci tərəfindən 2004-cü ildə Orucov Anar Əkrəm oğluna verilmiş BB-II-001833 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Məmmədova Könül Fəxrəddin qızına verilmiş A-430744 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 1988-ci ildə bitirmiş Hüseynov Rauf Nurəddin oğluna verilmiş AZ-007237 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Maliyyə İqtisad Kolleci tərəfindən 2000-ci ildə Quliyeva Mətanət Fazil qızına verilmiş AB-II-050285 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Horadiz şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Fətəliyev Rəhif Şakir oğluna verilmiş 319368 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan şəhər 7 nömrəli məktəb-liseyi 2010-cu ildə bitirmiş Abasov Xəlid Əlifəğa oğluna verilmiş B-522769 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Yuxarı Xalac-I kənd tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Qaraxanov Sadiq Siyasət oğluna verilmiş A-526512 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Siyaku kənd tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Fətəlizadə (Fətəliyev) Yəsər Hacıkişi oğluna verilmiş SK-001320 nömrəli arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 158 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Cavadlı (Cavadov) Elşad Cavid oğluna verilmiş B-689496 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdam rayon 68 nömrəli köçkün tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Muxtarova (Məmmədova) Elnarə Zahid qızına verilmiş B-148577 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universitetini 2018-ci ildə bitirmiş Qurbanov Murad Rasim oğluna 2019-cu ildə verilmiş C-011644 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Teymurov Turab Zahid oğluna verilmiş A-032537 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi tərəfindən 2020-ci ildə Əliyev Mikayıl Əli oğluna verilmiş CN-056462 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı Slavyan Universitetinin rektoru, professor Nurlana Əliyeva, Həmkarlar İttifaqı Komitəsi və professor-müəllim heyəti BSU-nun Əsas kitabxanasının kitabxanaçısı

SVETLANA ABDULLAYEVANIN

vəfatından kədərli xəbərini bildirir, mərhumun ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Əcnəbi tələbələr hansı universiteti seçir?

Oruc MUSTAFAYEV

Böyük Britaniyanın "Times Higher Education" dərgisinin son tədqiqatı dünyanın ən beynəlmiləl universitetlərinə həsr olunub. Tədqiqata əsasən dünyanın ən beynəlmiləl mühitində təhsil almaq istəyən perspektivli tələbələr İsveçrə, Honkonq, Sinqapur və ya Böyük Britaniya universitetlərinə sənəd təqdim etməlidirlər. Universitetlər öz təbiətinə görə global təşkilatlardır. Bir qayda olaraq, onlarda dünyanın hər yerindən tələbə və alimlər cəmiyyəti yaşayır və onlar dünyanın bir sıra ən aktual problemlərini tədqiqatlar vasitəsilə həll edirlər. Beynəlxalq tələbələr, əməkdaşların ballarından, beynəlxalq müəlliflik və "Times Higher Education World University Rankings 2021" üçün toplanan beynəlxalq nüfuz göstəricilərindən istifadə edilərək tərtib edilmiş son sıralama göstərir ki, yuxarıda adları çəkilən dörd ölkədə dünyanın ən beynəlmiləl universitetləri yerləşir. Bütün bu müəssisələrdə xarici tələbə və işçilərin payı yüksəkdir, onlar dünyanın hər yerindən gələn alimlərlə tədqiqatlarda əməkdaşlıq edir və bütün dünyada yaxşı nüfuzla malikdirlər. Tədqiqatlar göstərir ki, tələbələrin müxtəlif icmaları tədris prosesini yaxşılaşdırır, tələbələr üçün xaricdə vaxt keçirmək imkanları isə onları dünya vətəndaşı olmağa daha yaxşı hazırlayır.

Dünyanın ən beynəlmiləl universitetlərinin reytingi açıqlanıb

Reytingə əsasən dünyanın ən beynəlmiləl beş universiteti bunlardır:

1. Honkonq Universiteti

Universitet öz qarşısına "Qlobal Asiya Universiteti" olmaq vəzifəsini qoyub ki, bu da 2022-ci ilə qədər bütün tələbələrə Honkonq xaricində təhsil almaq üçün fürsət vermək məqsədi daşıyır. Ümumiyyətlə, Honkonq Universitetində 30 mindən çox tələbə təhsil alır ki, onların da 35 faizdən çoxu əcnəbidir. Müəssisədə tədris ingilis dilində aparılır, təhsil isə tələbələri dünyanın istənilən yerində uğur qazana biləcək dünya vətəndaşı olmağa hazırlamaq üçün beynəlxalq istiqamətə malikdir.

2. ETH Zürix

Təəccüblü deyil ki, İsveçradə dünyanın ən beynəlxalq universitetlərindən biri yerləşir. ETH Zürix İsveçrənin ən böyük şəhəri olan Zürixdə yerləşir. Əsas danışdığı dillər İsveçrə alman dilidir, lakin universitet ingilis dili kursları da təklif edir. Bu təhsil müəssisəsində 120-dən çox ölkədən 22000-dən çox tələbə təhsil alır və o, Avropa qitəsinin ən yaxşı universitetidir. Universitet STEAM sahəsində tədris və tədqiqatlar üzrə ixtisaslaşmış, ali məktəbin məzun və müəllimlərindən 21 nəfər Nobel mükafatı alıb. Onların arasında ən məşhurlarından biri Albert Eynşteyndir.

3. Honkonq Çin Universiteti

Honkonq Çin Universitetində 50-dən çox ölkədən tələbə təhsil alır. Universitetin 36-dən çox ölkə və regiondakı 280-dən artıq müəssisə ilə mübadilə üzrə tərəfdaşlığı var. Təxminən 6000 tələbə xaricdə oxuyur və ya xaricdə təhsil proqramında, təcrübədə iştirak edir.

4. Oksford Universiteti

Oksford Universiteti təkcə dünyanın ən yaxşı universiteti deyil, həm də ən beynəlmiləl universitetlərdən biridir. Universitetin tələbələrindən üçdə birindən çoxu 160 ölkə və ərazidən olan xarici tələbələrdir. Əslində, xarici tələbələr yüzilliklər boyu Oksford Universitetində təhsil alıblar. İlk xarici tələbə ali məktəbə 1190-cı ildə gəlib. Universitetin işçilərinin demək olar ki, yarısı əcnəbidir və ali məktəbin dünyanın bir çox digər müəssisələri ilə əlaqələri var.

5. London İmperial Kolleci

Kollec elm, texnika, tibb və biznes sahələrində ixtisaslaşmışdır. Tələbələrin 60 faizdən çoxu əcnəbidir, bakalavr tələbələri isə 125-dən çox ölkəni təmsil edir.

Reytinglə daha ətraflı www.timeshighereducation.com/student/best-universities/most-international-universities-world sahifəsindən tanış olmaq olar.

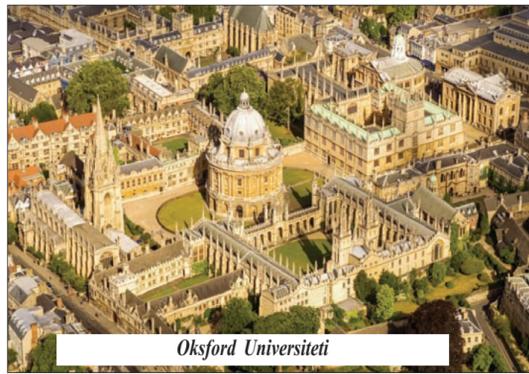
Tutduğu yer	Dünya reytingində yeri (2021)	Ali təhsil müəssisəsinin adı	Ölkə
1	39	University of Hong Kong	Honkonq
2	14	ETH Zurich	İsveçrə
3	56	Chinese University of Hong Kong	Honkonq
4	1	University of Oxford	Böyük Britaniya
5	11	Imperial College London	Böyük Britaniya
6	25	National University of Singapore	Sinqapur
7	6	University of Cambridge	Böyük Britaniya
8	155	Trinity College Dublin	İrlandiya Respublikası
9	47	Nanyang Technological University, Singapore	Sinqapur
10	16	UCL	Böyük Britaniya
11	164	University of Vienna	Avstriya
12	78	Delft University of Technology	Niderland
13	35	King's College London	Böyük Britaniya
14	147	University of Auckland	Yeni Zelandiya
15	59	Australian National University	Avstraliya
15	27	London School of Economics and Political Science	Böyük Britaniya
17	34	University of British Columbia	Kanada
18	30	University of Edinburgh	Böyük Britaniya
19	73	University of Zurich	İsveçrə
20	77	University of Warwick	Böyük Britaniya
21	67	UNSW Sydney	Avstraliya
22	40	McGill University	Kanada
23	51	University of Manchester	Böyük Britaniya
23	31	University of Melbourne	Avstraliya
25	149	Durham University	Böyük Britaniya
26	5	Massachusetts Institute of Technology	ABŞ
27	62	The University of Queensland	Avstraliya
28	66	University of Amsterdam	Niderland
29	84	University of Copenhagen	Danimarka
30	18	University of Toronto	Kanada
31	64	Monash University	Avstraliya
32	51	University of Sydney	Avstraliya
33	87	École Polytechnique	Fransa
34	80	University of Groningen	Niderland
35	201-250	Aalto University	Finlandiya
36	70	Leiden University	Niderland
37	4	California Institute of Technology	ABŞ
38	69	McMaster University	Kanada
39	155	University of Cape Town	Cənubi Afrika Respublikası
40	103	Lund University	İsveç
41	127	University of Oslo	Norveç
41	2	Stanford University	ABŞ
43	3	Harvard University	ABŞ
43	9	Princeton University	ABŞ
45	106	Aarhus University	Danimarka
46	75	Utrecht University	Niderland
47	28	Carnegie Mellon University	ABŞ
47	17	Columbia University	ABŞ
49	45	KU Leuven	Belçika
50	38	Georgia Institute of Technology	ABŞ

Sürix Universiteti

Çin Honkonq Universiteti

Oksford Universiteti

London İmperial Kolleci

51	111	Uppsala University	İsveç
52	116	Vrije Universiteit Amsterdam	Niderland
53	183	Stockholm University	İsveç
54	301-350	University of Malaya	Malayziya
55	46	Paris Sciences et Lettres - PSL Research University Paris	Fransa
56	118	Free University of Berlin	Almaniya
57	7	University of California, Berkeley	ABŞ
58	12	Johns Hopkins University	ABŞ
59	19	Cornell University	ABŞ
60	10	The University of Chicago	ABŞ
61	41	Technical University of Munich	Almaniya
62	94	Purdue University West Lafayette	ABŞ
63	124	Rice University	ABŞ
64	80	Humboldt University of Berlin	Almaniya
64	401-500	Technion Israel Institute of Technology	İsrail
66	8	Yale University	ABŞ
67	98	University of California, Irvine	ABŞ
68	26	New York University	ABŞ
69	68	University of California, Santa Barbara	ABŞ
70	87	Sorbonne University	Fransa
71	42	Heidelberg University	Almaniya
71	201-250	Karlsruhe Institute of Technology	Almaniya
73	54	Boston University	ABŞ
74	64	University of California, Davis	ABŞ
75	15	University of California, Los Angeles	ABŞ
75	32	LMU Munich	Almaniya
77	103	Ghent University	Belçika
78	78	University of Tübingen	Almaniya
79	401-500	Charles University in Prague	Çex Respublikası
79	136	University of Paris	Fransa
81	13	University of Pennsylvania	ABŞ
82	33	University of California, San Diego	ABŞ
83	98	University of Helsinki	Finlandiya
84	20	Duke University	ABŞ
85	53	University of Southern California	ABŞ
88	201-250	University of Massachusetts	ABŞ
86	114	University of Bonn	Almaniya
86	105	Michigan State University	ABŞ
88	61	Brown University	ABŞ
90	107	RWTH Aachen University	Almaniya
91	198	University of Barcelona	İspaniya
92	24	Northwestern University	ABŞ
93	201-250	Hebrew University of Jerusalem	İsrail
94	184	Arizona State University (Tempe)	ABŞ
95	174	Lomonosov Moscow State University	Rusiya Federasiyası
95	301-350	North Carolina State University	ABŞ
97	191	Tel Aviv University	İsrail
99	80	Ohio State University (Main campus)	ABŞ
100	101	Sungkyunkwan University (SKKU)	Cənubi Koreya Respublikası